

CRYSTAL KINGOVÁ

HŮSTINA SMUTKU

PŘÍBĚH STAROVĚKÉHO ŘÍMSKÉHO
GURMÁNA OČIMA JEHO OTROKA

Hostina smutku

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

Crystal Kingová
Hostina smutku – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA** a.s.

CRYSTAL KINGOVÁ

HŮSTINA SMUTKU

PŘÍBĚH STAROVĚKÉHO ŘÍMSKÉHO
GURMÁNA OČIMA JEHO OTROKA

Joeovi, který mě vždy zachrání

ČÁST I

1 PŘ. N. L. AŽ 1 N. L.

VÍNO S MEDEM PRO CESTOVATELE

Trvanlivé víno s medem, které se podává poutníkům na cestě: do malého soudku vlož místo kořeněného vína mletý pepř s odstředěným medem. Ze soudku pak podle potřeby nalévej tolik medu a míchej ho s takovým množstvím vína, kolik má být vypito. Pokud ale používáš nádobu s úzkým hrdlem, přidej do medové směsi trošku vína. Dej ho tolik, aby med volně tekl.

Knih 1.1.2, Příprava před vařením
O umění kuchařském, Apicius

KAPITOLA 1

Marcus Gavius Apicius mne koupil za dne horkého tak, že by se na kamelech tržiště daly opékat klobásy. Psal se šestadvacátý rok vlády Augusta Caesara, bylo mi devatenáct a v dražbě otroků v Baiiae jsem byl na prodej po třech měsících služby u Tita Atilia Bulba. Bulbus byl tlustý snědý hrubián a já jsem měl velikou radost, že už ho nikdy nevidím. Děkoval jsem bohům za den, kdy mu došlo, že dobrý kuchař má cenu desetinásobku jeho váhy v denárech, a rozhodl se, že prodat mě mu přinese daleko větší užitek než se mnou spát.

Podsaditý otrokář s tělem jako bečka, které stálo na nohách připomínajících ptačí pařáty, mne po ránu postrčil směrem k prázdnému kotci na konci vyvýšeného pódia s otroky. Přinesl stoličku, abych nemusel sedět na prašné zemi, a dvojice ztrhaných stařen mi drhla tělo, až na něm nezůstala ani stopa špíny. Ostříhaly mi vlasy a oholily vousy, a když byly se svou prací hotové, byl jsem nejčistší za posledních několik měsíců.

Svého budoucího pána jsem na lavičce ve svém novém kotci dříve zaslechl, než spatřil.

„Ach, pane Apicie,“ promlouval otrokář hlasem, který naznačoval přihlouplý úsměv a vůbec se nepodobal tónu, jímž zpravidla štěkal příkazy na otroky. „Jsem rád, že jsi tady. Kromě tebe se o toho kuchaře zajímají ještě další dva lidé. Doufal jsem, že dorazíš jako první.“

„Kde je?“ zeptal se Apicius uhlazeným barytonem.

Ozvalo se zašustění stanových chlopní a pleskání sandálů o horké kameny. Vyškrábal jsem se na nohy, zrovna když vycházeli zpoza rohu do mého zorného pole. Apicius vypadal zhruba o deset let starší než já a měl tmavé vlasy a orlí nos charakteristický pro členy římských rodů s dlouhým rodokmenem. Vzadu za ním přešlapoval Egypťan mimořádného vzrůstu s černými vlasy a bicepsy velikosti vepřových kýt. Domyslel jsem si, že je to Apiciův osobní otrok – služebník, který ho všude doprovází.

Otrokář otevřel dveře mého kotce, vytáhl mě ven a postavil před Apicia, který pohledem zhodnotil mé nahé tělo a povšiml si, že mám nezakrytou hlavu. „Bez čapky,“ pokývl souhlasně. Její nepřítomnost znamenala, že mu tlustý otrokář poskytne šestiměsíční záruku. Také z toho vyplývalo, že je moje cena vyšší.

Apicius pozvedl bronzovou cedulku zavěšenou okolo mého krku. Byla čerstvě naleštěná a podávala základní údaje o mně a mých předchozích vlastnících. Měl jsem ji nosit každý den svého života otroka. „Žádné nemoci. Nekrade. Dobře, dobře. Thrasius, že? To je řecké jméno.“

Nebyl jsem si jist, jestli mám promluvit, a tak jsem přikývl.

„Ty jsi byl jako *coquus* u Flavia Maxima?“ Apicius pustil cedulku z rukou a ta mi pleskla o hrud. „Zajímavé. Pár měsíců před Maximovou smrtí jsem s ním večeřel. Měli jsme bažantí klobásky, sladkou melounovou omáčku a *patinu* z drobných rybek. To bylo tvoje dílo?“

Sebral jsem odvalu a doufal jsem, že se mi nezačne trást hlas. Tu *patinu* jsem si pamatoval – byl to vaječný pokrm na způsob omelety, který měl Maximus ve velké oblibě. „Ano. Ta sladká melounová omáčka byla novinka, kterou jsem zrovna zkoušel.“

„Jak dlouho jsi pro Maxima pracoval?“

„Kuchyni jsem mu vedl rok před jeho smrtí. Rád pořádal večírky.“ Má mysl pracovala na plné obrátky. Apicius rozhodně jevil zájem o mé kuchařské umění, ale co když je stejně krutý jako Bulbus?

Apicius na mě pohlédl se zdviženým obočím. „Dokážeš připravit pečeného páva?“

„Ano. Mám recept na páva se sušenými slívami máčenými v myrtovém víně. Stejně dobře to funguje také s křepelkou nebo kachnou. Jsem si jistý, že bys v tomto pokrmu našel zalíbení.“ Setřel jsem si pot z obočí.

„Co považuješ za svoji specialitu?“

„Mám tři,“ odpověděl jsem a zvýšil jsem hlas, abych přehlušil rámus z tržiště. „Hodně chvály jsem si vysloužil za šunku zapečenou v těstu s medem a fíky, ale mé lanýže s pepřem, mátou a routou se jí prý vyrovnají. Také ti můžu připravit pokrm z pečeného nasoleného vepřového bůčku se speciální směsí, která obsahuje rybí omáčku *garum*, kmín a libeček.“

Apicius se usmál a začal se vyptávat dál. Ale otrokář byl netrpělivý. „Ten chlapec tě proslaví,“ zašeptal Apiciovi. „Když bude vařit on, klienti a přátelé se budou od rána scházet před tvým domem a žadonit o místo na tvé *ceně*!“ Odmlčel se. Apicius zářil.

Otrokář pokračoval: „Jeho talent se neomezuje jen na kuchyni. Umí číst a psát, výborně se vyzná v počtech a mluví několika jazyky. To je *coquus* přímo pro tebe!“

„Je slavný?“

Otrokář naklonil hlavu ke straně a usmál se. „Rozhodně.“

Očekával jsem, že Apicius otrokářova slova nebude brát vážně. Zeptal se ale na cenu a otrokářova odpověď mě šokovala. Dvacet tisíc denárů! Otroci se zřídka prodávali za víc než pár stovek.

„Sote!“ Apicius pokynul svému osobnímu otrokovi. Sotas předstoupil s váčkem a jeho tvář se nakrátko mihla známka nesouhlasu.

Apicius těžký váček pootevřel, aby bylo vidět několik zlatých aureů, a potom ho vložil do otrokářovy mozolnaté dlaně. „*Argentariové* mě dobře znají,“ poznamenal a gestem pokynul ke dvěma mužům, kteří stáli pod malou plátnou stříškou v rohu tržiště s otroky. *Argentariové* měli jako představitelé římské banky na starosti dohled nad většími obchody, ověřovali je a zajišťovali, že transakce proběhne hladce. „Podepíšeš dopis, na jehož základě dostanete zbytek.“

Otrokář se zakřenil. Na tomto prodeji pořádně vydělal.

Později jsem se měl dozvědět, že moje prodejní cena převýšila součet všeho, za co se prodali všichni ostatní otroci z toho rána.

Otrokář mi sňal okovy a hodil mi ošoupanou tuniku a Apicius mi pokynul, abych ho následoval. Sotas šel za námi.

Když jsme procházeli ulicemi Baiae, cítil jsem, že je můj nový *dominus* neklidný. Možná ho trápily pochybnosti kvůli vysoké ceně, kterou za mě zaplatil.

Když promluvil, zněl netrpělivě. „Dnes v noci se u mě doma koná malá *cena*, kam přijde několik mých blízkých přátel. Řekni mi, co uděláš k jídlu.“

Slova mého nového pána mě znejistila. Pohlédl jsem vzhůru na prádelní šňůry napnuté na okolních *insulách*, na kterých se sušily zavěšené pestrobarevné *stoly*. Slunce již překročilo nejvyšší bod své pouti.

„Nevím, jaké má tvoje kuchyně zásoby.“ Upíral jsem oči k zemi. Žaludek se mi zvedal, jako bych snědl shnilé jablko.

Apicius prošel okolo skupinky chlapců hrajících drápky. „S tím si nedělej starosti. Kdybys měl k dispozici všechny ingredience, které bys chtěl, co bys udělal?“

„Říkáš, že je to večere pro pár lidí?“

„Ano,“ přisvědčil.

„V tom případě bych začal s *gustatiem* z paprik a okurek, melounu s mátou, celozrnného chleba, měkkého sýra a medového koláče.“ Pokoušel jsem se vybavit si jedno z posledních jídel, které jsem připravoval pro Maxima.

Apicius si olízl rty. „Ano, ano, pokračuj.“

„Potom led z granátového jablka na pročištění chuti, následovala by *cena prima* sestávající z šafránové cizrny, parthského kuřete, pepřených smržů ve víně, mušlí a ústřic. Kdybych měl více času, servíroval bych nadívané selátko. Na závěr hrušková *patina* se smaženými medovými kroketskami, hlemýždi, olivami, a kdybys měl něco takového po ruce, s vínem z Chiu či z Puglie.“

„Dokonalé. Jednoduché a chuti se na začátku jídla krásně prolnou. Dobře.“

Apicius nás vedl přes náměstí k oltáři Fortuny Privaty, bohyně štěstí a hojnosti. Má domněnka o pánově nervozitě z toho, že mě zakoupil, byla správná – byl to jediný důvod, proč bohyni žádat o věštbu. Cestou k oltáři jsme se zastavili u hokynáře a zakoupili jsme obětiny: živou husu, ovoce a medové koláčky.

Oltář ležel mezi dvěma budovami na vršku vysoké kamenné plošiny, na níž stála bohatě zdobená socha bohyně. Sotas podal husu Apiciovi a ten ji donesl knězi čekajícímu vedle oltáře. Srdce se mi rozbušilo. Tato věštba se týkala mě, konkrétně toho, co přinesu Gaviově domácnosti. Nešťastný výklad by do Apiciovy mysli zasel pochybnosti – a to poslední, co bych chtěl, bylo, aby mě Apicius vrátil zpět tomu odpornému otrokáři. Ten muž by mě zmlátil do bezvědomí za to, že jsem ho připravil o velké bohatství. Jen bohové vědí, u koho bych pak mohl skončit – otrokář by se mohl rozhodnout poslat mě do solných dolů, což by znamenalo rozsudek smrti. Jen nemnoho otroků vydrželo kutat sůl více než jeden dva roky.

Kněz byl plešatý muž s pokleslými očními víčky a na sobě měl červené roucho, ale ani jeho barva nedokázala zakrýt temné skvrny od krve, které patřily k jeho povolání haruspika, věštce z vnitřností obětovaných zvířat. Apicius knězi podal skřehotající husu, ten ji poprášil osolenou moukou, nalil jí na čelo pár kapek vína a pronesl modlitbu. Pak zvíře položil do měděné mísy stojící na nízkém stolku a bez otálení ukončil jeho křik rychlým řezem přes hrdlo a následně dolů k břichu. Peří zbarvila šarlatová barva a krev proudem vytékala do mísy.

Nedošlo k žádnému zápasu, což bylo pro věštbu příznivé znamení. Haruspik husu převalil a strkal do ní, dokud její vnitřnosti nevypadly ve vazké změti do mísy. Sledoval jsem svého nového pána a přál jsem si znát myšlenky, které se mu honí hlavou. Z mísy se linul kovový zápach.

Pár dalších řezů a haruspik uložil mrtvolu do druhé mísy stojící po straně. Husí maso bylo odměnou za jeho služby. Strčil ruku do husích vnitřností a střeva a orgány dal stranou. Nakonec z nich vybral játra, srdce, žaludek a žlučník. Každý orgán obrátil v rukách a hledal skvrny či odchylky od normálního vzhledu, podle kterých by mohl určit, co si bohyně přeje. Jako kuchař jsem viděl vnitřnosti stovek hus, ale stále jsem nechápal, co haruspik na krvi a vnitřnostech zkoumá.

Po řadě dlouhých minut už Apicius nedokázal knězovo mlčení dále snášet. „Nuže?“ zeptal se a kroutil přitom masivním zlatým snubním prstenem na prstu.

Byl jsem stejně netrpělivý jako on. Co když věštba řekne, že jsem byl velmi špatná koupě? Vrátím se zpět na trh s otroky, ještě než skončí odpoledne?

Haruspik naklonil hlavu k Apiciovi a povytáhl jedno obočí. Pomyslel jsem si, že stejný pohled viděl v očích zámožných lidí už mnohokrát. Odkášlal si. „Bohyně Fortuna se na tebe v některých věcech usmívá, obávám se ale, že v jiných ne.“

Apicius si otřel dlaně do záhybů své tógy. Zadržel jsem dech.

Kněz postrčil vnitřnosti a zdvihl z nich játra. Byla větší než obvykle, ale povrch měla velice hladký. „Vidím život plný požitkářství a blahobytu. Získáš si mnohá srdce a mnoha lidem přineseš potěšení. V životě budeš mít hodně co milovat.“ Prozkoumal žlučník. Byl zduřelý a už nebyl zelený, jak by být měl, ale jasně, hněvivě rudý.

Zahalil nás šelestivý zvuk. Vzduchem zavířilo několik stovek holubů mávajících křídly. Apicius zaklel. „Zatracení holubi.“ Pohlédl vzhůru. „Možná jsem měl raději vyhledat augura a nechat si od něj číst z letu ptáků, a ne věstce ze zvířecích vnitřností.“ Také jsem nad tím musel přemýšlet. Takové množství ptáků, kteří se objevili právě v té chvíli, musí mít velký význam.

Kněz nevzhlédl. Ptáci pro něj zjevně neznamenali nic, pokud před ním neleželi otevřený jeho vlastním nožem. Rozřízl žlučník a špičkou nože ho rozevřel. Byl plný stovek nažloutle oranžových kamínků. Ušklíbl se a mně se stáhl žaludek. Co vidí?

„Tohle je velice nešťastné. Zdravá játra a zkažený žlučník. Pocítíš, jak se krev života mísí s bolestí smrti. Úspěch pro tebe bude v celém tvém životě jako nemoc. Čím více o něj budeš usilovat, tím víc tvé nebe potemní.“ Haruspik zabodl prst směrem k obzvlášť velkému kamenu lesknoucímu se žlučí. Po stranách se k němu přilepily dva větší valouny. „Vidíš? Dej si pozor! Každý úspěch bude spojen s ještě většími nezdary.“

Kněz si nevšímal Apiciova prudkého nadechnutí. Odložil žlučník stranou a obrátil se ke zbytku vnitřností. Zdvihl husí žaludek, orgán sestávající ze dvou částí, a opatrně ho rozřízl, takže odhalil dutinu plnou trávy, kamínků a dalšího smetí. „Podívej se sem,“ řekl a ukázal na zakulacený světle modrý kousek skla mezi smetím pokrytým slizem. „Tohle znamená neobvyklý soud.“

„Co tím myslíš?“ Na Apiciově obočí ulpívaly kapičky potu.

„To znamená, že nakonec budeš v podsvětí souzen podle toho, jak se na tebe bude dívat náš svět i svět budoucnosti.“

Haruspik zdvihl mísu a odvrátil se od nás.

Cítil jsem, že je mi zle – byla to skličující věštba a Apicius mě jistě rovnou odkráčí vrátit nazpět otrokáři.

„Rozumím,“ řekl Apicius s bezradným výrazem.

Socha Fortuny se leskla ve sluneční záři brzkého odpoledne. Její modře vymalované oči hleděly přímo na mě.

Apicius se zvedl a stále dokola polohlasně opakoval knězova slova: „*Souzen v podsvětí podle toho, jak se na tebe bude dívat náš svět i svět budoucnosti.*“

Pohlédl jsem na Sota, ale osobní otrok jen svěsil hlavu. Přál jsem si, abych se Apicia mohl zeptat, co má v úmyslu. Pošle mě zpět? Můj pohled se stočil k Fortuně a dovolil jsem si zahledět se do jejího akvamarínového pohledu. Myslel jsem na čas, který jsem strávil s Bulbem, a na to, jak mě zneužíval způsobem, jemuž by neměl být vystaven žádný člověk. Prosím, má paní, dopřej mi svou přízeň. *Prosím. Neposílej mě zpět k netvorovi jako Bulbus. Prosím...*

Apicius byl po věštbě vyvedený z míry. Jeho dům ležel pár kroků za městem, v přátelské debatě jsme ale po cestě zpět už nepokračovali. Byl jsem za to mlčení rád. Dalo mi čas přemýšlet o kroužících ptácích, kteří se ve spirálách stále vznášeli v mojí mysli. Naposledy jsem viděl ptáky takto létat toho rána, kdy můj někdejší pán Maximus padl mrtvý k zemi, zrovna když mu otroci pomáhali s oblékáním tógy. Pokud ti ptáci předpověděli Maximovu smrt, co znamenalo hejno holubů pro Apicia? Znamenali něco pro mě? U srdce se mi usadil pocit děsu.

Tato hrůza pak nabyla nové podoby, když jsem spatřil ohromnou rozlohu pozemku, kde jsem měl pracovat. Apicius byl majitelem majestátního domu, který ležel na hřebeni a nabízel panoramatický výhled na Tyrhénské moře. Byl větší a zdobnější než jakýkoliv jiný, který jsem kdy viděl, přestože jsem v minulosti patřil třem různým patricijům a ti všichni byli velice bohatí. Na honosnost domu ležícího přede mnou jsem nebyl připravený. Apicius nás vedl spletí chodeb, jejichž stěny pokrývaly malby a které v některých

případech ústily směrem k oceánu a k pláži pod námi. Prošli jsme peristylem a já jsem málem nahlas zalapal po dechu. Nádvoří bylo ohromné a zaplňovaly ho fontány a proudící potůčky vody. Všude kolem kvetly květiny, a jak naše nohy drtily o kameny byliny, které tu rostly, vzduch prostupovala bohatá vůně tymiánu. Dům byl navržen nezvykle, takže jedna strana peristylu byla otevřená směrem k moři a vybavená speciální branou, kterou bylo možné zavřít, a v případě potřeby tak vytvořit zeď chránící příbytek před živly. Rozměry domu byly ohromné. Pokoušel jsem se představit si, kolik otroků pro Apicia pracuje. Musely jich být stovky.

„Sote, zaveď chlapce do kuchyně a uveď ho do práce,“ přikázal Apicius.

Pocítil jsem v ústech kyselou chuť. „Ale pane, potřebuji více času, abych...“

Jakmile jsem ta slova vypustil z úst, byl jsem si jist, že jsem je neměl říkat.

Apicius se prudce otočil. „Neodporuj mi. Sotas tě vezme do kuchyně, kde připravíš večeři pro mou *cenu*, jak jsi ji popsal – se dvěma výhradami. Nechci parthské kuře. Místo toho uvaříš svou ‚specialitu‘, šunku v těstu, a místo mušlí budeme mít humra.“

Potom se jeho tón změnil. „Dnes večer nejz žádného jídla, které sis nepřipravil vlastníma rukama. Pokud budeš muset sníst něco, co připravili jiní otroci, nejprve je přiměj, aby ochutnali sami. A na můj výslovný příkaz se nesmíš dotknout žádného pokrmu, pokud tě některý z mých hostů požádá, abys ochutnal, rozumíš? Najdi jiného otroka, který to jídlo okusí, ale ty sám musíš co nejlépe dbát o vlastní zdraví.“

Co se stalo předchozímu kuchaři? V hrdle se mi vzedmul nával paniky.

Apicius mi položil ruku na hrud' a postrčil mě směrem k Sotovi.

„Čím jsem ho rozčílil?“ zeptal jsem se Sota, když byl Apicius z doslechu. Musel jsem vzhlednout vzhůru, abych mu viděl do očí – temeno mé hlavy mu dosahovalo jen k hrudi.

„Tos nebyl ty, ale ten haruspik.“

„Proč mě tak strašně chtěl koupit?“

Sotas se na mě podíval s křivým úsměvem. „Protože jsi dobrý kuchař nebo jsi přinejmenším byl tehdy, když Apicius jedl v Maximově domě. Apicius o tom jídle mluví ještě dnes. Chce ho pro svůj vlastní stůl. Chce někoho,

kdo mu pomůže stát se Caesarovým poradcem ve věcech gastronomie. Očekává, že tím člověkem budeš ty. A pokud jde o peníze, zjistíš, že jich má spoustu a utrácí je bez rozpaků.“

„Nerozumím tomu. Haruspikův výklad byl přece hrozný.“

Sotas se zasmál, ale znělo to hořce. „Nevšiml sis, co si pro sebe šeptal celou cestu zpátky?“

Pamatoval jsem si jen to, že Apicius opakoval pasáž o soudu v podsvětí, a to jsem také řekl.

„Přesně tak. Apicius slyšel, co slyšet chtěl. Tu část o úspěchu, jak to bylo...?“

„Že čím více bude usilovat o úspěch, tím více jeho nebe potemní. To mi zní jako neúspěch.“

„Jo tohle. Právě teď je rozčilený a ustaraný, ale do rána sám sebe přesvědčí, že ta část o neúspěchu nikdy nezazněla.“

Zůstal jsem zticha.

Stejně jako samotný dům byla i kuchyně největší, jakou jsem kdy viděl, a hemžila se otroky, kteří nakládali potraviny, čistili hrnce a vařili na třech velkých ohništích. Ve vzduchu se vznášela osvěžující sladká vůně medových koláčků a mísila se se štiplavým oděrem octa a s bohatým aromatem masa, z něhož se kouřilo. Kuchyň byla hlučná a navzdory mořskému vánku, který do ní proudil otevřenými okny, v ní vládlo horko. Na zemi v jednom rohu ležel zrzavý pes s dlouhým ocasem a spal. Jazyk mu visel po straně ven z tlamy. Z okna kuchyně bylo vidět na velké sluneční hodiny v zahradě. Na přípravu složitého jídla jsem měl pouhých pár hodin.

Kuchyňských otroků jsem napočítal patnáct. Zdálo se, že všichni mají za úkol vařit, nikoliv servírovat, a hádal jsem, že někde jinde musí být přinejmenším tucet dalších, kteří budou při ceně jednotlivé chody předkládat hostům. Děti předpubertálního věku chodily do kuchyně a zase ven, zřejmě to byli poslíčci. Sotva jsem mohl dýchat – jak u všech bohů všechny ty lidi zvládnou? Věděl jsem, jak řídit kuchyni, ale jen malou, se třemi otroky a třemi číšníky – rozhodně nic takových rozměrů, co se ode mne zjevně čekalo v Gaviově domácnosti! Chvilu, kdy jsem se mohl zabývat svými obavami, ale rychle pominula. Vstoupili jsme dovnitř, Sotas zazvonil na velký zvon na

policí vedle kuchyňských dveří a všichni otroci přerušili práci. Jejich tváře se v horku kuchyně leskly. Postrčil mě dopředu do místnosti a představil mě kuchyni.

„To je ten nový *coquus*?“ zeptala se prakticky bezzubá starší žena ze svého místa u nízkého pracovního pultu, kde nakládala pastináky. Dlouhé šedivé vlasy jí protkávaly bílé prameny a jejich kadeře jí volně spadaly po zádech. Přemýšlel jsem, kolik z nich asi skončí v jídle.

„Je to váš nový šéf. Nenaštvěte ho,“ varoval je Sotas a odešel zpět do hlubin domu.

Sledoval jsem, jak odchází, a nebyl jsem si jist, co dělat. Osazenstvo kuchyně čekalo, až promluví, ale já jsem nedokázal přijít na nic, co bych měl říct. Ženy v hloučku, kde škubaly kuřata a bažanty, pokračovaly v práci a jejich pohled směřoval střídavě k ptákům a ke mně. Pes v očekávání zdvihl hlavu. Po chvíli rozpačitého ticha promluvila bezzubá žena: „Jsi němý, chlapče?“

Vybavila se mi slova mého někdejšího pána Maxima. Vždycky mi říkával, že přijdou chvíle, kdy budu navzdory svému postavení otroka potřebovat odvalu a přidrzlou kuráž. Že bych v takových chvílích měl předpokládat, že všichni kolem mě chápou, že toho o věci vím nejvíc. V této chvíli jsem pochopil pravdivost Maximových slov. Pokud nepromluví a nezareaguji rozhodně, nikdy si nezískám respekt kuchyňského personálu – a vzhledem k tomu, kolik peněz za mě Apicius zaplatil, bych tento respekt raději měl rychle získat.

„Němý? Naneštěstí pro vás všechny ne, nejsem.“ Pevným krokem jsem došel do středu kuchyně. Během řeči jsem pohlédl postupně na každého z nich. „Jsem Thrasius, ale pro vás jsem *coquus*. Řídím kuchyni, která funguje hladce, a od svých podřízených očekávám, že do práce dají všechno. Ty tam“ – ukázal jsem na starou ženu – „jak se jmenuješ?“

Pozvedla obočí a přemýšlela, jestli má odpovědět. Stál jsem si za svým a upřeně jsem na ni hleděl, až mrkla a její černé oči zmizely za zvrásněnou kůží.

„Balsamea.“

„Balsameo, kdo je v této kuchyni služebně druhý?“ Očima jsem přelétl místnost. Odmítal jsem dát před ostatními otroky najevo strach. Většina

z nich byla starší než já, takže získat si jejich důvěru pro mě bude o to obtížnější.

„To budu asi já,“ prohlásil muž stojící poblíž velkého džbánu obsahujícího *garum* v rohu místnosti. Všiml jsem si značky vyražené na nádobě. Pocházela z Lusitánie, z jedné z nejlepších výroben v celé říši. Kvalitní *garum*, omáčka vyrobená z útrob drobných ančoviček, byla jednou z nejdůležitějších přísad v pokrmech. S radostí jsem viděl, že budu mít k dispozici to nejlepší.

„Jsem Rúan.“ Muž popošel kupředu a přitom si utíral ruce zašpiněné od mouky do silné kuchyňské tuniky. Byl mladý, ještě nepřekročil dvacítku, a měl nezvykle rusé vlasy a velmi výrazné zelené oči. Přemýšlel jsem, jestli nepochází z Hibernie, velkého ostrova poblíž Británie.

„Rúane, mám tu menu, které mi pán uložil připravit pro dnešní *cenu*. Zabíjeli jste v poslední době nějaká prasata?“

„Ve sklepě je uskladněná čerstvá šunka z dnešního rána,“ promluvila Balsamea. Rúan se na ni zamračil, že odpověděla za něj, žena ale ani nevzhledla od zeleniny, kterou krájela na plátky.

„Dobře,“ přešel jsem pohledem po místnosti. „Kdo v této kuchyni umí nejlépe péct?“

„Vatii se dostalo pochvaly od pana Apicia,“ odpověděl Rúan a ukázal na mladou ženu, která stála za nízkým stolem v pravé straně místnosti. Pocházel z Hibernie. Mluvil s tak silným přízvukem, že jsem se musel soustředit, abych mu porozuměl. Vatia přestala hníst chlebové těsto právě na tak dlouho, aby mohla přikývnout na souhlas. Lesklé tmavé vlasy měla stažené dozadu do pevného uzlu, což mě potěšilo. Měl jsem v plánu ještě dnes večer Balsamee říct, že je v jejím nejlepším zájmu následovat Vatiina příkladu a že v mé kuchyni už nebude moct nosit své umaštěné vlasy volně.

„Připravila jsi medové koláčky?“

Vatia ukázala prstem na pánvičku, která ležela v její blízkosti. Byla plná malých koláčků připravených do trouby. Dobře. O jednu starost méně. „Dnes večer budeš mít dva další úkoly. Připravíš patnáct kousků těsta, které použiju k zabalení šunky. Také bych chtěl, abys připravila smažené medové kroky na *cenu secundu*. Zdá se, že na pečení chleba už pracuješ.“ Přepokládal

jsem, že Apicius pozval hosty v duchu tradice, což by znamenalo, že jich bude devět po vzoru devíti Múz. Mohl jsem se ale mýlit a bylo moudré připravit se na případné potíže. Kromě toho se na hostinách často objevovali nepozvaní hosté, „stíny“ nebo „paraziti“, kteří sedávali na koncích lenošek a kterým bylo potřeba nabídnout něco k jídlu.

„Pokud nemáme po ruce melouny, šafrán, smrž, cizrnu, granátová jablka, humra, ústřice, hrušky a hlemýžď, měl bys raději poslat nejrychlejšího z chlapců, kteří tu jsou, aby je sehnal na trhu,“ řekl jsem Rúanovi.

Ze zadní části místnosti se ozval výkřik. „Já to udělám, já to udělám!“ Hlas patřil modrookému chlapci v odrané tunice, který kolem sebe divoce máchal opálenou rukou. Popošel vpřed. Rúan otevřel ústa, jako by chtěl něco říct, když tu chlapec zakopl a narazil do stolu. Několik kuchyňských služebníků vykřiklo, když se stůl překotil a vzal s sebou tucet číší z jasně barevného skla. Několik otroků se vrhlo na zem, aby alespoň některé z nich zachytili, žádný z nich ale nebyl dost rychlý. Číše dopadly na dlažbu a rozlétly se na tisíc kousků v barvách duhy. Zavřel jsem oči a zhluboka jsem si povzdechl, abych se uklidnil. Nebylo pochyb, že číše byly velmi cenné.

„Palle! Ty blázne! Ven! Vypadni odsud!“ křičel na chlapce Rúan. Balsamea hochy chytila za rameno a odvedla pryč.

Rozbité sklenice byly to nejmenší, co mě trápilo. Navzdory závažnosti situace jsem nedokázal přestat myslet na Apiciova poslední slova – na jeho příkaz, abych nejedl žádné jídlo, které jsem sám nepřipravil. Sledoval jsem otroky spěchající uklidit vzniklý nepořádek: Rúana, brunátného Hispánce s koštětem, dívku s nezvyklými plavými vlasy, která sbírala střepy skla, a všechny ostatní motající se okolo. Díval jsem se na všech patnáct otroků a uvažoval jsem, který z nich by mne mohl chtít otrávit.

KAPITOLA 2

Byl to náročný úkol. Na přípravu večeře jsem měl podle vodních hodin v rohu kuchyně méně než čtyři hodiny. Přesto jsem nedokázal dostat z hlavy ani hejno ptáků, které jsme viděli, ani Fortunin neproniknutelný pohled. Nedostávalo se mi času, ale věděl jsem, že potřebuji další duchovní vedení. Zeptal jsem se Balsamey, kde se nachází svatyně rodinných bůžků, lárů. Měl jsem dojem, že právě ona by se mohla držet tradic. V očích se jí mihl uznalý souhlas. Naproti tomu Rúan si odfrkl a potřásl hlavou. Bylo zjevné, že o našich římských bozích nemá valné mínění.

Přesto řekl Balsamee, aby zůstala v kuchyni, osobně mě zavedl do atria a prstem mě nasměroval k výklenku ve zdi obloženému kachlemi, kde mělo své místo několik drobných soch lárů a penátů, domácích bůžků a rodinných předků. Do otevřeného prostoru atria proudil sluneční svit a odrážel se od vycíděného bronzu a zlata sošek. Vzal jsem z dřevěné krabičky vedle svatyně krátkou tyčinku, zapálil ji od louče, která hořela poblíž, a poté jsem zapálil kus kadidla ležící ve zlaté misce před soškami. Chřípí mi naplnila vůně myrhy. Poklekl jsem.

„Ať už jsi ty, pro koho je tento dům posvátný, bůh či bohyně, modlím se k tobě z celého srdce, božský láre. Prosím, dopřej mi úspěch dnes i po všechny následující dny a já ti budu obětovat medový koláček za každý den, kdy budu požehnaně žít v domě Marka Gavia Apicia.“

Nezůstal jsem tam dlouho. Rúan na mě čekal na kraji atria a společně jsme spěchali zpátky spletí chodeb, která připomínala bludiště. Po cestě jsem navíc v duchu pronesl několik dalších modliteb: k Sortovi, bohu štěstí, k Fornax, bohyni pečení a pecí, ke Cardeji, bohyni domovních prahů, a znovu k Fortuně.

Zastavil nás něčí hlas. „Vy tam!“ Příkaz byl hlasitý a ostrý.

Otočili jsme se, nejistí, komu byl příkaz určen. Směrem k nám kráčela postarší žena oblečená v přepychovém žlutém hedvábném rouchu a s hněvivými očima. Vypadala, že se pravidelně noří do vln zármutku. Její tvář s nosem zahnutým jako zobák supa a s tmavými přimhouřenými očima se podobala Gorgoně. Na hlavě jí lehce nakřivo seděla černá paruka a zpod jejích okrajů vykukovalo několik pramínků řídkých stříbřitých vlasů jako drobné výhonky plazivých rostlin.

Došla k nám. „Kdo jsi?“

Rúan padl na jedno koleno. Také já jsem se hluboce uklonil na výraz úcty. „Thrasius, nový *coquus*.“

„To jsem si myslela. Vstaň.“

Když jsem to udělal, hřbetem ruky mě udeřila do tváře. Škrábnutí jejího prstenu mi rozřízlo kůži, a pocítil jsem bolest.

Odkráčela pryč.

Šokovaně jsem zůstal stát na místě a přemýšlel jsem, co se to stalo. Rukou jsem zastavil krvácení a byl jsem vděčný, že je to jen škrábanec.

Pocítil jsem na rameni Rúanovu ruku. „Apiciova matka Popilla.“

„Nerozumím tomu.“

Potřásl hlavou. „Tady ne,“ zašeptal. „Pojď.“

Když jsme se dostali zpět do kuchyně, Rúan mi podal košík a řekl, že mi chce ukázat, kde je co uloženo. Potom mě zavedl kolem dvou dalších otroků do skladové místnosti přiléhající ke kuchyni. To, co stálo na policích, mě šokovalo natolik, že jsem na chvíli zapomněl na podlitinu, která se mi začínala rýsovat na tváři. Zíral jsem na půvabné skleněné číše všech odstínů a tvarů, na stohy talířů dovezených z různých částí světa, na podnosy plné lžic se špi-

čatou rukojetí a sady tkaných ubrousků. Nikdy jsem neviděl takové bohatství pohromadě na jednom místě.

„Ubrousky a lžíce?“ Ve většině domů si hosté na večeri přinášeli své vlastní.

„Apicius na výdaje nehledí.“

„Chápu.“ Pulzující bolest se opět ozvala. „Proč mě Apiciova matka uhdila?“

Rúan znechuceně ohrnul ret. „Protože může. Počítej s tím, že tě bude soustavně týrat. Máš pánovu pozornost a ona se na tebe kvůli tomu bude dívat spatra. Minulého kuchaře také nesnášela. Jsem si jistý, že ho dohnala k smrti.“

Potlačil jsem nutkání hlasitě zaklít. Ze všech lidí, s nimiž jsem si musel dělat starosti, to musí být zrovna Apiciova matka. Přimělo mě to znovu začít uvažovat o tom, co mi Apicius řekl předtím, než mě zanechal v kuchyni. „Pán mě varoval, abych nejedl nic, co jsem sám nepřipravil. Víš proč?“

Rúan se zašklebil. Vrhł letmý pohled k malému zamřížovanému oknu v zadní části místnosti, kudy tu a tam dovnitř pronikl poryv mořského větru. „Nejspíš proto, že pán nechce, abys zemřel.“

Na pažích mi vyskočila husí kůže. „Takže to se stalo předchozímu kuchaři.“

„Jo. Většina z nás si myslí, že Paeta nechala zabít Popilla. Nesnášela ho. Drž se od ní dál.“

„Nechápu to.“

„Před dvěma měsíci pán Apicius navštívil svou vilu v Minturnae a paní Aelia byla na druhé straně Baiae, kde se starala o nemocného přítele. Když byli oba pryč, Popilla večerela o samotě ve svém pokoji. Stěžovala si na chuť polévky a vyžadovala, aby ji Paetas ochutnal a řekl jí, co si o tom myslí. Paetas polévku okusil a souhlasil, že tak by chutnat neměla.“

Rúanovy oči při vzpomínce potemněly. „Paetas se vrátil zpět do kuchyně, polévku vylil a Popille poslal novou misku, kterou snědla bez námitek. V době, kdy šla spát, si Paetas stěžoval na závrať a příliš prudké bušení srdce. Tvář mu zrudla a začal zvracet. Brzy pak lapal po dechu a před příchodem rána bylo po něm.“ Rúan se otrásl.

Přemýšlel jsem, zda někdo z otroků cítí vůči Popille lojalitu. Snažil jsem se před svým novým zástupcem zachovat výraz, který neprozrazoval žádné pocity. „Proč by chtěla Paetovi ublížit? A proč mně, když už jsme u toho?“

„Nic z toho, co dělá, nedává smysl.“

„Obvinil ji někdo kvůli Paetově smrti?“

Rúan potřásl hlavou. „Jak bychom mohli? Paní Aelia se naštěstí vrátila. Zůstala s námi celou noc. Čekali jsme u Paeta až do jeho smrti. Slíbili jsme mu, že jeho popel odevzdáme moři. Balsamea si myslí, že to byl pomletý prášek z tisu, protože u toho chvíli trvá, než začne působit. Paetas se začal cítit špatně až dlouho potom, co šla Popilla spát, a polévku jsme vylili, takže jsme ji nemohli otestovat na slepicích.“

Paní nám věřila, ale co mohla dělat? Popilla je matka jejího manžela. Aby ji potrestala, mohla udělat jen jediné: Říct jí, že bez kuchaře není možné kuchyňským otrokům svěřit přípravu čehokoliv kromě ječné polévky. Až do Apiciova návratu o měsíc později jsme servírovali polévku a jablka.“ Ztišil hlas a zadíval se ke dveřím, aby se ujistil, že ho nikdo neuslyší. „Popilla je tak hloupá, že jí nikdy nedošlo, že když je v lázni nebo odejde z domu, aby povečeřela u přátel, paní nám dovoluje jíst normálně. Po prvních pár dnech to tak bylo prakticky každý večer. Popilla ječnou polévku nesnáší.“

„Co si o své matce myslí Apicius?“ zeptal jsem se.

„Stěží se s ní snese. Když jsou oba doma, vyhýbá se jí. Jednou jsem se zeptal Sota, proč ji pán nepošle pryč. Řekl mi, že Apicius slíbil svému otci, že se o ni postará. Když Gavius Rutilus zemřel, zanechal všechno Apiciovi a Popille nic. Zaslechl jsem, že to bylo dost přes sto milionů sesterciů! Myslím, že z toho je jasné, co si o své bláznivé manželce myslel. Apicius by jí strašně rád našel manžela. Popilla má prý obrovské věno, takže ho starosti o tu starou svini možná brzy někdo zbaví.“

Rozhovor se protahoval a já jsem si začínal dělat starosti kvůli jídlu. Přehlédl jsem sklo a přístroje, které ležely přede mnou. Vzal jsem od Rúana košík a ukázal jsem na police.

„Ty sklenice, které Pallas rozbil – vybral je Apicius speciálně pro dnešní večer?“

Rúan pokrčil rameny. „Nevím. Přinesli je dneska. Mohl to být dárek od klienta nebo je možná pán nechal vyrobit. Když přijde něco nového, zpravidla to hned ten samý den použijeme.“

„Tak doufejme, že to byl jen náhodný dárek.“ Místo nich jsme připravili sadu skleněných číší s pestře vymalovanými věrnými vyobrazeními silných zvířat – býků, gepardů a koní. Kdyby se Apicius ptal, o rozbitých sklenicích bych mu řekl, ale při pohledu na sbírku před sebou jsem získal pocit, že mu scházet nebudou.

Dokončili jsme nakládání koše. Když jsme vyšli ven, plíce mi zaplnil dým z kuchyně a já jsem se rozkašlal. Nikdy jsem nebyl v kuchyni s tolika kamny – podél zdi stála troje vedle sebe. Další zeď lemovaly desítky amfor s olejem a vínem a prostor na zdi nejbližší u dveří zabíraly police zaplněné bronzovými nádobami a koši se zeleninou.

Sotva jsem stihl položit koš na zem, vtrhl do kuchyně Apicius se Sotem v závěsu. Apicius byl již oblečen k večeři v tóze světlounce krémové barvy. Kožené boty měl obarvené na červeno, což byl další symbol jeho patricijského stavu. Odlišovaly ho od ostatních bohatých a urozených občanů, jezdců, kteří neměli rodokmeny, jež by je řadily k elitě.

Nevšiml si mě. „Thrasie!“ zařval na celou kuchyni.

„Ano, pane?“ Obešel jsem stůl za Balsameou. Zadíval se na mě.

„Dozvěděl jsem se, že se k nám dnes večer připojí Publius Octavius. Bude velmi kritický ohledně každého aspektu této večerní *ceny*. Octavius věří, že jeho kuchař je ten nejlepší v celé říši. Dokážeš mu, že se mylí. Rozumíš?“

„Ano, pane.“ Snažil jsem se, aby z mého hlasu nebyl patrný strach.

Otevřel jsem ústa, abych se ho na Octavia lépe vyptal, ale Sotas varovně zavrtěl hlavou. Vzal jsem jeho náznak na vědomí – Apiciovu mizernou náladu by moje slova jen přiživila.

„Pokud se ti to podaří, dám každému v tvé kuchyni tento měsíc den volna navíc.“

Otroci, kteří se ztišili, aby slyšeli, o čem se bavíme, si mezi sebou začali vzrušeně šeptat. Mnozí pánové otrokům žádné volno nedávali. Naštěstí tu byla slova proslulých filozofů, jako byl Cato starší, která se zasazovala za potřebu dávat těžce pracujícím otrokům pravidelné dny volna, a řadu majitelů, kteří chtěli své vzpurné služebníky zklidnit, tato slova přesvědčila.

„Děkuji ti, pane, to je od tebe velkorysé.“

Apicius se na mě zamračil. „Ještě mi neděkuj. Pokud se ti to nepovede, každý z vás v tomto měsíci o dva dny volna přijde.“

V kuchyni bylo ticho. Pak se v ní rozezněl náhlý hluk nožů, které se pustily do krájení, polen vhažovaných do ohně a otroků, kteří se spěšně vraceli ke svým úkolům.

Troufl jsem si riskovat pánův hněv a promluvil jsem. „Pane, také já jsem dnes viděl létat ptáky, když ses modlil k Fortuně. Věřím, že to bylo znamení –“

„Ať to kouká být dobré znamení,“ skočil mi Apicius do řeči. „Zapamatuj si, že dnes večer nesmíš udělat žádnou chybu. Nesmíš pošpinit moji pověst hostitele.“

Sotas mi pokynul hlavou a vyšel ven v závěsu za naším pánem.

„*Coque?*“ Vatia na mě mávla, abych přistoupil k jejímu stolu. Vedle ní stál Rúan. Když se vracel na vlastní pracovní místo, rukou ji pohladil po paži. Bylo to přirozené, ale důvěrné gesto. Uložil jsem si to do paměti. Romantické vztahy v kuchyni někdy bývaly prospěšné, jindy ale pouze překážely práci.

„Co je?“ Byl jsem podrážděný, protože jsem předpokládal, že se nechala rozptýlit od práce. „Teprve teď válíš těsto?“ Kousl jsem se do jazyka, aby měla příležitost mi to vysvětlit, a připomínal jsem si, že hněv za takových okolností ničemu nepomůže – navzdory Apiciovu příkrému varování ohledně Octaviova očekávání.

„Omlouvám se, ale těsto lépe drží tvar, pokud má čas zchladnout.“ Zírala na mě velkýma očima a hlas se jí třásl. Došlo mi, že nemůže být o mnoho starší než Rúan.

„Zchladnout?“ zeptal jsem se a přemítal jsem, jak by něco mohlo zchladnout ve spalujícím letním žáru – tím spíš, že z peci sálalo horko.

„Pod domem je sněhová komora,“ řekla. „V téhle kuchyni nikdy nebudeš trpět nedostatkem chladu. Dnes ráno nám ho dovezli.“

Když jsem pracoval pro Maxima, dodávku sněhu jsem objednal jen párkrát. Při pohledu na pečlivě zabalené kusy ledu, které se zpravidla dodávaly v podobě mohutných válců obalených slámou a pohřbených na povozu pod plným nákladem sena, jsem si nikdy nedokázal pomoci, abych na ně nezíral v údivu. Každý kus ledu, jaké se těžily v kopcích u hory Mons Gaurus západně od Říma, stál malé jmění.

Vatia už se na mě nedívala. Válela kus těsta okolo jedné porce šunky, v níž byly udělány zářezy a kterou už potřeli medem a napěchovali fíky. Pracovala precizně a těsto okolo masa dostávalo dokonalý tvar, jakého jsem já nikdy předtím nedosáhl.

„Už vidím, co jsi myslela tím zchlazením těsta,“ řekl jsem překvapeně.

„Chtěla jsem ti ukázat tohle.“ Nasměrovala můj pohled k několika zvláště vykrojeným kusům těsta, které ležely před ní.

„Nerozumím.“

„Dívej se.“ Vzala jednotlivé kousky a připevnila je k šunce obalené v těstu. Její štíhlé prsty pečlivě lepily jednotlivé kousky těsta k šunce tím, že je namáčela ve vodě. Po pár okamžicích byla hotová.

„To je prasátko!“ vykřikl jsem s radostí nad ušima a rypákem, které šunce přidělala.

„Doufala jsem, že se ti to bude líbit,“ řekla a hlas se jí naplnil pýchou. „Napadlo mě to hned, když jsi nám říkal, co budeme připravovat. Měla jsem v hlavě obrázek prasete a říkala jsem si, že kdybych mu dokázala dát podobu, hosty by to mohlo pobavit.“

„Myslíš, že se upečou bez problémů?“ zeptal jsem se s obavami.

„Měly by. Také jsem si říkala, že je potřu vejcem, aby byly po vytažení z pece lesklé.“

„Prosím, udělej to.“ Nedokázal jsem z malého čuníka spustit oči. Bylo to geniální a přál jsem si, abych na to byl pomyslel já sám. Poplácal jsem ji po rameni. „Bohové se na tebe usmívají! Prozrad' mi to tajemství. Pomůžu ti to dokončit.“ Nechal jsem ji, aby mi předvedla, jak vyříznout z těsta správné tvary, a děkoval jsem Fortuně, že mi seslala někoho jako Vatia, aby mé první jídlo bylo mimořádné. Taková pozornost k detailu způsobila, že mé srdce jen zpívalo. A najít někoho dalšího, kdo má takové oko, pro mě bylo úlevné uprostřed toho chaosu.

Když jsem během závěrečných příprav sledoval Rúana při práci, zeptal jsem se ho, proč Apicius nesvěřil vedení kuchyně jemu. Zdálo se, že je velice nadaný a ochotný se učit.

„Je mi teprve šestnáct. A kromě toho by to pánovi nepřineslo štěstí,“ zakřenil se a pohodil hlavou s divoce rudými vlasy. Mělo mě napadnout, že Apicius by nikdy nedovolil, aby v jeho kuchyni vládl barbar.

Zapátral jsem ještě o trochu víc. „Sotas mi řekl, že náš pán chce být Caesarovým gastronomickým poradcem. Víš proč?“

„Jo. Chce být slavný. Chce, aby svět věděl, kdo je. Jde o to, že nemá na nic talent. Jako senátor, řečník nebo právník by byl příšerný. A má o sobě příliš vysoké mínění, než aby se pustil do obchodování. A tak potřebuje spojit svou hvězdu s Caesarem. Jediné, co umí opravdu dobře, je jíst a do jisté míry spolu snoubit chutě. A právě tady přicházíš do hry ty – tvým úkolem je učinit ho slavným.“

Vrátil jsem se v myšlenkách ke chvíli, kdy mě koupil. Zdálo se, že otrokář to o mém novém pánovi věděl. „*Ten chlapec tě proslaví*,“ řekl. Tvrdil i pár dalších věcí, ale právě tohle slovo – *proslaví* – způsobilo, že Apicius vynaložil na mé zakoupení tolik peněz.

Krátce před západem slunce, hodinu před plánovaným začátkem *ceny*, na mě někdo zavolal jménem. Vzhlédl jsem od závěrečných příprav šunky a zjistil jsem, že hledím do zelených očí mladé ženy všedních rysů, která stála na druhé straně pracovního stolu. Měla na sobě tuniku z těžkého rudého hedvábí, přes kterou si oblékla rudě a žlutě vzorovanou *stolu*. Kaštanové vlasy měla vyčesané nahoru a její obličej rámovaly desítky kudrlinek. Kolem krku jí visel lesklý zlatý náhrdelník vykládaný granáty a perlami. Paní domu.

Byl jsem celý od mouky a na tunice jsem měl náhodně rozseté cákance od medu a vína. V rozpacích jsem pohodil hlavou na pozdrav, ale pohled jsem nechal sklopený.

„Ne, prosím, neodvracej zrak. Jmenuji se Aelia,“ řekla. Překvapený jejím přívětivým tónem jsem vzhlédl. „Chtěla jsem tě osobně přivítat. Marcus měl dnes špatnou náladu a bojím se, že na tebe byl možná trochu moc tvrdý, pokud jde o očekávání od dnešního jídla. Obvykle se do příprav večere dost zapojuje, ale měla jsem pocit, že bude lepší, když ho budu během tvého prvního dne u nás držet stranou.“

„Děkuji za laskavost,“ vykoktal jsem, protože jsem si nebyl jistý, co jiného se ode mne očekává. V ostatních domácnostech, kde jsem sloužil, mi paní

domu zřídka věnovala jakoukoliv pozornost, pokud s jídlem nebylo něco špatně. Ale Aelia byla tady a říkala mi, že mě ochránila před vrtochy mého nového pána.

Procházela kuchyní, nahlížela do mís a konečky prstů ochutnávala z talířů. Když se přiblížila, spěchající otroci zpomalili, a když komentovala jídlo, jejich zachmuřený výraz tvrdé práce se měnil v pyšné úsměvy. Drobné blondáté dívce z Germánie upadl košík s jablky, která se rozutekla po podlaze, a Aelia se sehnula, aby jí pomohla je posbírat. Mávnutím odbyla otroky, kteří jí přišli na pomoc, a když společně s dívčinou vracela jablka zpět do koše, vesele povídala. „Rozdej ta potlučená ostatním otrokům,“ řekla a mrkla na dívku, která se jí na znamení díků opakovaně ukláněla.

Aelia vzala jedno jablko z vršku košíku a odnesla ho Balsamee, která jí nastokrát děkovala a uložila si jablko do kapsy. Aelia zavřela oči a nasála vůně kuchyně.

„Thrasie, pokud bude tvé jídlo dnes večer chutnat z poloviny tak dobře, jak voní, jsi na nejlepší cestě získat si v této domácnosti ohromnou úctu.“

„Doufám, že budete se vším spokojená, paní,“ zamumlal jsem. „Přijměte mou omluvu, jestli to vypadá jednoduše nebo uspěchaně.“

Aelia se na mě usmála. „Jsem si jistá, že to bude v pořádku. Marcus se mi celé odpoledne chlubil, jaké měl štěstí, když zjistil, že jsi na prodej,“ řekla. „Mohl bys mi udělat laskavost?“ Aelia při řeči mírně naklonila hlavu.

Cítil jsem k této mladé ženě velkou úctu. I když jsem se svým dřívějším pánem měl velmi dobrý vztah, přece jen mi poroučel, jako každý pán poroučí svému otroku, a totéž platilo o jeho ženě, která mi dávala povely mečivým hlasem skrze tenké stažené rty a hradbu žlutých zubů. Nikdy nešlo o „laskavost“, pouze o vyžadovanou službu.

„Samozřejmě, rád posloužím,“ řekl jsem a posunkem jsem vyzval Vatii, aby převzala úkol pomazat těsto vaječnými žloutky předtím, než šunky poputují do trouby ke konečné tepelné úpravě.

„Marcus si ty čuníky zamiluje,“ usmála se Aelia a pokynula rukou k podnosu. „Apicata také, ale jsem si jistá, že si s nimi bude chtít spíš hrát než je jíst.“

„Apicata je tvoje dcera?“

„Ano. Kvůli ní jsem přišla. Abych se s tebou seznámila, ale také abych tě požádala, abys pro ni za chvíli připravil večeři. Teď zrovna spí, ale brzy už bude vzhůru. Možná trochu sýra a ovoce?“ Aelia si během řeči namotávala pramen vlasů na prst. „Rúan jí už dřív přinesl večeři, ale ona zrovna usnula uprostřed svých panenek. Celý den jsme si hrály u oceánu a byla unavená.“

„Ano, paní. Slunce a moře umějí člověka vyčerpat.“ I já sám jsem měl radost, že jsem blízko vody, a už jsem se těšil na svůj první volný den, že se půjdu projít na pláž pod domem. Vůně moře mě po celý den povzbuzovala, kdykoliv zavanul otevřenými kuchyňskými okny dovnitř mořský větřík.

„Pošlu Passii, aby tu vyzvedla podnos. Ať ti dnes Fortuna a lárové tohoto domu přejí úspěch!“ Aelia si přitáhla *stolu* blíže k tělu a opustila kuchyni. Cinkavý zvuk zlatých článků jejího náhrdelníku a náušnic slábl, jak se vzdalovala chodbou na druhé straně.

Pověřil jsem jednoho z mladších otroků přípravou jídla pro Apicatu a vrátil jsem se k úkolu zorganizovat otroky, kteří servírovali jednotlivé chody *ceny*.

„Nezapomeňte počítat!“ řekl jsem šesti otrokům, kteří plnili úlohu číšníků, když odcházeli z kuchyně a vstupovali přes práh do vnějšího *triclinia*, kde hosté ve slunci pozdního léta odpočívali na lenoškách. Navzdory hořečné aktivitě v kuchyni se mi odpoledne podařilo najít si půlhodinku, abych otrokům pomohl nacvičit způsob, jak měli podle mého přání servírovat jídlo. Byla to moje posedlost, ale nedokázal jsem si pomoci. Když dorazilo krásně upravené jídlo fantastickým způsobem, potěšení z jeho konzumace bylo o to silnější.

Sledoval jsem, jak otroci došli k hostům, s dokonalým načasováním k nim přistoupili a všichni zároveň položili podnosy s jídlem na stůl před každého hosta. Ze zástěr vytáhli nablýskané lžíce a společně s čerstvě vybělenými ubrousky, které sundali z ramen, je podali stolovníkům. Když jsem viděl, že se otroci řídí mými pokyny a pohybují se v jednom rytmu, vydechl jsem úlevou.

Sýrové květiny podávané k chlebu způsobily, že dámy vykřikly nadšením, ale nejvíce mě potěšil výraz na Apiciově tváři. V průběhu celého jídla Apicius jen zářil, jeho tvář ale osvěcovala spíše pýcha než světlo blednoucího západu slunce nad mořem.

Když jsem se vrátil z *triclinia*, kde hosté zrovna dojídali medové koláčky a z číší zdobených drahokamy popíjeli hruškovou šťávu, vešla do kuchyně postranními dveřmi žena.

Ze všech překvapení, která jsem ten den prožil, byla ona to největší. Přízračná krása jejích tmavých očí, vlny kaštanově hnědých vlasů a éterická křivka jejích boků mě měla v následujících dnech pronásledovat.

„Přišla jsem pro jídlo pro Apicatu,“ řekla. Její hlas se nesl místností jako vlna zvuku, která se přelévá přes mou kůži. Byla to ta žena, o níž Aelia řekla, že ji pošle pro podnos s jídlem. Passia. To jméno zazářilo v mojí mysli, když jsem si spojil jedno s druhým.

„Je to tohle?“ Ukázala dlouhým prstem zakončeným pečlivě tvarovanými světle růžovými nehty. Stál jsem tam jako socha, v šoku z takové blízkosti ke stvoření, o němž jsem se domníval, že by mohlo být zjevením samotné Venuše.

„Ano, to je to jídlo, právě tam. Táhle.“ Najednou jsem si přál, aby odešla. Pokud neodejde, všechno bude ztraceno. Nebudu schopen hostinu dokončit, nedokážu dávat pokyny číšníkům a nakonec mě v důsledku mé deprimující neschopnosti dostat Apiciovu očekávání zbičují. V duchu jsem pronesl modlitbu k Venuši, aby dívka odešla, ale tím samým dechem jsem bohyni prosil, aby si mě Passia zapamatovala, stejně jako si já – tím jsem si byl jist – zapamatuji každý nádherný detail těch chvil, kdy stála přede mnou.

Bohyně se naštěstí dívala mým směrem. Passia na mě už znovu nepohlédla. Rychle prošla místností, a když se nakláněla přes stůl pro podnos, paží se zlehka otřela o mou ruku. Během chvilky, která nebyla delší než jeden nádech, byla pryč.

Balsamea si mého rozrušení všimla. Koncem lžice, kterou zrovna používala, na mě stríkla trošičku vody. „Tak se mi zdá, že si tu někdo zadělává na víc než jen na těsto, co myslíš?“

Pokud jsem do té doby cítil ve tvářích horkost, s tímto prohlášením se můj pocit zdesetinásobil. Zamračil jsem se na ni a přál jsem si, abych po ní mohl vrhnout blesk. Rozhodl jsem se, že jí neodpovím, a místo toho jsem se obrátil zpět ke svému pracovnímu stolu a pustil jsem se do loupání posledních ústřic.

KAPITOLA 3

Stál jsem s Rúanem ve dveřích mezi kuchyní a venkovním *triclíniem* a společně jsme se dívali směrem k hostům a k moři za nimi. Snažil jsem se nevšímat si toho, jak mi kručí v břiše. Apiciovo varování, že bych mohl být otráven, jsem si vzal k srdci a za celý den jsem nesnědl nic kromě několika ředkviček, které jsem vytáhl ze země na zahradě, a malých ochutnávek různých jídel, která jsem sám připravoval.

Apicius a jeho hosté vesele klábosili, užívali si chladného slaného vzduchu a obdivovali krvavě rudý západ slunce nad oceánem. V *triclíniu* na lenoškách rozmístěných po třech stranách do tvaru písmene U bylo přesně podle tradice usazeno devět hostů, kteří představovali devět Múz. Stolovníci leželi na boku a opírali se o lokty. Vprostřed před lehátky stál malý stůl naložený vařenými křepelčími vejci, hrozny, olivami a různými lahůdkami na povzbuzení chuti k jídlu. Čestným hostem byla této noci nezvykle žena. Ležela na privilegovaném místě v levé části prostřední lenošky vedle Apicia a smála se.

„Kdo je to?“ zašeptal jsem Rúanovi. Byl jsem mu velice vděčný za ochotu, se kterou mi pomáhal zorientovat se v tom, jak to v Apiciově domácnosti chodí.

„Fannia, stará přítelkyně Gaviů. Nedávno se znovu vdala, ale jejího manžela v dohledné době nepotkáš.“

Zrovna jsem se chystal Rúana zeptat proč, ten ale pokračoval ve výkladu. Gestem poukázal na muže, který byl usazený mezi Fannií a Apiciovou matkou. „Jméno toho muže na konci lenošky neznám, ale myslím, že je to další z řady penězchtivých právníků, které zaujalo Popillino věno.“

Vyklonil jsem se dozadu do kuchyně a dal jsem pokyn, aby několik dalších číšníků zaneslo ke stolům humry a ústřice. Zadržel jsem dech, dokud otroci nesložili podnosy pokryté sněhem a koryšičky na stoly a s přehnaně důraznou úklonou se neobrátili nazpět ke kuchyni.

Popilla se okamžitě natáhla k podnosu, aby pro sebe ukořistila největší kus humřího ocasu, který na něm ležel, a Rúan se uchechtl. Sledovali jsme, jak stolovníci dolují zašpičatělými rukojeťmi lžic ústřice ze skořápek.

„Támhleto jsou Trio a Celera,“ ukázal Rúan na mladý pár ležící po Fanniině druhém boku. Trio byl pohledný muž s řídnoucími vlasy a s čelistí typickou pro dlouhou linii římských patricijů z rodu Caeliů. Celeře mohlo být okolo čtrnácti či patnácti a zdálo se, že je těhotná.

„Apicius říkal, že na večeři přijde Publius Octavius. To je on, tam na druhé straně od Fannie?“ zeptal jsem se.

Rúan se přitiskl ke zdi a nechal projít jednoho z otroků. „Ano. Jeho otec byl senátor, ale zdá se, že Octavius nejde v jeho stopách. Místo toho utrácí peníze za večírky a tráví čas podlézáním lidem blízkým Caesarovi. Ta žena s červenými vlasy je jeho manželka.“

„Je z Baiae?“

„Ne, z Říma. Má tu letní sídlo. V Římě jsem nikdy nebyl, ale podle toho, co jsem slyšel, je to tam v létě nesnesitelné.“

Rúan měl pravdu, o létech v Římě se říkalo, že jsou příšerná. V důsledku toho se z Baiae stalo oblíbené místo, kde se zámožní lidé v létě těšili z mořského vánku a trávili čas na plážích.

Rúan mluvil dál. „Apicius Octavia nemá rád, vždycky ale říká, že je dobré si své nepřátele držet nablízku. Myslím, že dřív bývali dobrými přáteli, ale teď spolu o všechno soupeří.“ Rúan si promnul ruce. „Mám připravit šunky k podávání?“

„Ano. Chci, aby byly ještě horké, až je přinesou na stůl.“

Když šunky ležely před hosty, Aelia se nad jejich zlatohnědými těly a těstovými rypáčky a ušima rozesmála.

„Nejsem si jistá, jestli tohle můžu sníst! To je zázrak, Thrasie!“ Natáhla se dopředu, opatrně oddělila jedno z prasečích oušek od tělíčka a strčila si je do úst. Zavřela oči a vychutnávala křupavé pečivo. „No, možná můžu!“

Usmál jsem se a pokynul jsem otroku s nůžkami, aby začal zbylé šunky porcovat na kousky o velikosti sousta.

Když otrok s porcováním skončil a hosté si užívali jídla, Apicius zamával jednou z opálených paží nad hlavou a přivolal mě k sobě. Otočil se zpět ke svým hostům a nadšeně prohlásil: „Musím vám představit tohoto muže. Můj nový *coquus*! Pojď sem, Thrasie.“

Úsměv na jeho tváři ani v nejmenším neprozrazoval jeho dřívější mizernou náladu. Naznačil, abych si vzal stoličku, která stála poblíž, a posunkem mne vyzval, abych s ní přišel ke stolu uprostřed, čímž se uspořádání do tvaru písmene U netypicky uzavřelo. Jeho požadavek mne překvapil. Delikátní vůně, která ke mně zavanula, mi připomněla můj hlad, takže mi začalo opět kručet v břiše.

„Tak tohle je tvůj nový úlovek,“ řekl Octavius a prohlížel si mě od hlavy k patě. Po zádech mi přeběhl mráz. „Nečekal jsem, že bude tak mladý. Kolik triků asi tak může mít v rukávu někdo jeho věku?“ usklíbl se.

Nic jsem neřekl a oči jsem držel pevně upřené na nohu lenošky vyřezanou do tvaru lví hlavy a tlapy.

„Ano, pověz nám to,“ řekla Popilla jízlivým tónem. „Nemůže ti být víc než patnáct. Jak víme, že tohle není jediná hostina, kterou umíš připravit?“

Apicius po své matce střelil pohledem, který by dokázal proměnit v kámen samotného baziliška. Napětí po této nepřímé urážce jejího syna zhoustlo. Muž po jejím boku, který se chtěl stát jejím nápadníkem, při této výměně doširoka otevřel oči.

„Je mu už skoro dvacet, matko. Thrasie, řekni jim, kde ses naučil tomu, co umíš.“ Apicius se na mne usmál, ale varování v jeho oku bylo jednoznačné.

Nadechl jsem se. „Učil jsem se od Metona, to byl *coquus* Flavia Maxima přede mnou. Byl jsem v jeho kuchyni sedm let. Vzal mne pod svá křídla, když si všiml, že mám talent pro porozumění koření. Naučil mě všechno, ale já

jsem si vždycky přál zkoušet něco nového. Byl velice starý a postupem let jsem toho v Maximově kuchyni dělal víc a víc já. Po Metonově smrti se ze mě stal Maximův *coquus*. Tuto roli jsem v jeho kuchyni hrál osmnáct měsíců.“ Nedodal jsem k tomu, že jak Meton, tak i Maximus pro mne byli jako otcové a že stále ještě hluboce truchlím nad jejich skolem.

„O Metonovi jsem slyšel!“ vykřikl Trio. „Vzpomínáš, Celero, když u nás byla na návštěvě tvá sestra? Doslova o něm básnila. Říkala, že je to nejlepší kuchař, se kterým se kdy setkala. Její manžel jí to velice záviděl.“

„Její muž byl velký labužník, že?“ zeptala se Aelia.

Apiciova podrážděnost se změnila v nadšení. „Jedna z nejvytříbenějších chutí v celém Římě, pokud si dobře vzpomínám, že Celero?“

„Ano, můj švagr – ať jeho duch žije věčně – nám velice schází.“

K mojí úlevě Fannia změnila směr hovoru. „Ta šunka je skvělá! Těsto je dokonalé, tak křehké a vrstvené.“ Úsměv zdůraznil vrásky, které pokrývaly její obličej. Byla podsaditější než ostatní ženy a tmavě červenohnědá paruka s nadýchanými kadeřemi se jí tyčila vysoko na hlavě, takže její hlava vypadala veliká jako příliš nacpaný polštář. „Musím ten recept mít pro svého nového kuchaře. Kdybych poslala voskovou tabulku, mohli byste ho pro mě nechat zapsat?“

„Tabulky tu mám, Fannie. A tenhle chlapec ti může recept napsat sám. Že, Thrasie?“

„Ano, pane. Moc rád ten recept napíšu.“

„Kdo tě naučil psát?“ zeptala se mě Popilla s ústy plnými vepřového masa a s obviňujícím tónem v hlase.

Se ženami jako ona už jsem se setkal. Žádná odpověď, kterou jí dám, ji neuspokojí.

Popilla na mě hleděla a čekala na mou reakci. „No tak?“

Snažil jsem se, aby v mém hlase nebylo patrné znechucení. Bylo pro mě jednodušší dívat se během řeči na Aelii. Její klidné vystupování zmenšovalo hrůzu, kterou ve mně vyvolávalo vědomí, že Popilla nejspíš nechala zavraždit mého předchůdce. „Maximus mě nechal naučit číst a psát latinsky, řecky, egyptsky a hispánsky. Také trochu rozumím persky. Zastával názor,

že všichni v jeho domě by měli mít určité vzdělání.“ Sklopil jsem oči, abych se vyhnul Popillinu kritickému pohledu.

„Vím, že někteří lidé se stavějí proti vzdělávání otroků...“ Aelia se na lenošce naklonila dopředu. Její oči zabloudily k lemu mé tuniky, který jsem nervózně žmoulal v rukách. Přestal jsem s tím a narovnal jsem se. Byl jsem odhodlaný nedat na sobě znát nervozitu. Aelia pokračovala: „Já ale souhlasím s Maximovým přístupem. Vzdělávání všech členů domácnosti má řadu výhod. Myslím, že by tě Rúan mohl naučit něco málo keltsky. Pochází z toho ostrova těsně vedle Británie.“

Octavius utrhł ocásek svého čuníka a zamával jím na mě. „Takže je z Hibernie? Ha! Pak bych řekl, že by tě, Thrasie, mohl naučit také to, jak být pěkně nelítostný!“

Octavius byl přinejmenším dvakrát tak starý než jeho žena. Vlasy mu šedivěly a navzdory záhybům jeho tógy bylo zřetelně jasné, že má pupek. „Byl by hotový div spatřit takové stvoření s rozcuchanými rudými vlasy a pomalované modře, jak na člověka běží s oštěpem v ruce!“ Jeho manželka se zachichotala. Byl to tichý dívčí smích. Na sobě měla červenou paruku, rudá ale byla jako barva paruk velice běžná. Nezvyklé bylo vidět někoho, kdo měl vlasy rudé přirozeně, tak jako Rúan. Pomyslel jsem si, že to asi bývá na Apiciových večírcích často předmětem debat.

„Nemyslím, že byl vůbec kdy pomalovaný nebo nosil oštěp,“ ohradila se Aelia s úsměvem. „Dostal se do mé rodiny, když byl ještě malý chlapec. Jeho otec možná míval modré válečné malování, ale Rúan na to byl moc mladý.“

„Zdá se, že ti kuchyň řídí parta mládeže, Apicie. Jak vybroušený smysl pro chuť může mít ten chlapec?“ prořízla smích Octaviova otázka.

Vzhlédl jsem a pak jsem znovu sklopil zrak k vyřezávanému lvu. „Jsem možná mladý, ale vaření mi vždycky šlo samo od sebe,“ řekl jsem a doufal, že se mi neroztřeše hlas. Znovu jsem zvedl oči, ale ne hlavu. „Vždycky jsem měl velmi vyvinutou chuť. Když se chuti dobře propojí, je to jako harmonie v ústech. Přemýšlím o tom, jak by šlo jednotlivé součásti složit, aby se každé jídlo rozezpívalo.“

Fannia souhlasně zamumlala, ale na Octavia to dojem neudělalo.

„Myslel sis, že hromada písku v mé ústřici způsobí, že se moje jídlo rozezpívá?“ obrátil se k Apiciovi. „Jestli chceš, pošlu svého kuchaře Herakla, aby tvému otroku předvedl, jak je správně očistit. Jeho zručnost komentoval samotný Caesar. Myslím, že dokonce sám Corvinus Heraklovi závidí jeho um.“

Nevěděl jsem, kdo je Corvinus, a ani mě to nezajímalo. Ale pokud šlo o ten písek, Octavius lhal. Každou ústřici jsem osobně zkontroloval.

„Moc se omlouvám,“ řekl jsem rozechvělým hlasem, ale krev mi vřela v žilách.

Apicius začal něco říkat, ale jeho žena mu skočila do řeči. „Ach, Octavie, byla to jen chyba. Moje chyba, abych se přiznala,“ prohlásila Aelia. Co to u Jupitera dělá?

„Apicie, můj drahý muži, byla jsem dnes večer v kuchyni a obávám se, že právě já jsem toho nebohého chlapce vyrušila při přípravě ústřic. Jedna z nich mu při řeči se mnou musela uniknout.“

Octavius na mě zíral přivřenýma očima. „Otroku, neměl jsi je všechny zkontrolovat, než jsi je poslal na stůl?“

Otevřel jsem ústa, ale Aelia mi opět přišla na pomoc. „Chtěl to udělat, ale já jsem v zájmu rychlosti Thrasiovi řekla, že jsem je už prohlédla, a pak jsem ho nechala, aby je uložil do sněžné komory. Není s námi dlouho, ale předpokládám, že by si netroufl mne neposlechnout. Je to tak, Thrasie?“

„Ano, paní.“

„Dobře. Prosím, pošli drahému Octaviovi pár nových ústřic. Nesmíme dopustit, aby byl nespokojený.“

„Ne ne, nedělej si s tím starosti,“ řekl Octavius a čelist se mu třásla. „To je v pořádku.“

Aelia na mě mrkla a Apicius mě propustil lehkým mávnutím ruky.

Když jsem odcházel, byl jsem vyvedený z míry a teprve po několika krocích mi došlo, že jsem se vydal špatným směrem. Když mě můj omyl zavedl k Sotovu stanovišti u dveří, veliký otrok na mě zasyčel a mávl na mě, abych se k němu připojil.

„Díky bohu za Aelii!“ řekl a při řeči se ke mně naklonil, abych ho slyšel.

„Je ten chlap vždycky tak nesnesitelný?“ sledoval jsem, jak si Octavius olizuje z masitých prstů šťávu ze šunky.

„Vždycky. A dobře ví, co říct, aby se dostal každému pod kůži. Například ta zmínka o Corvinovi. Corvinus zastává právě tu funkci, po které Apicius touží – je Caesarovým kulturním a gastronomickým poradcem.“

„Rozumím.“

„Zjevně jsi Octavia znervózněl, jinak by si to rýpnutí odpustil. Podívej se na Apicia, ještě pořád můžeš z jeho výrazu vyčíst podrážděnost.“

Obrátil jsem pozornost k pánovi. Připadal mi zadumaný a s hosty, kteří spolu v jeho blízkosti živě debatovali, se bavil jen málo.

„Vyslechl jsem už všechny způsoby, kterými by náš pán rád tento svět zbavil Octavia – už ho chtěl hodit do vroucí vody, někde v temné uličce mu podříznout hrdlo dýkou nebo mu víno dochutit výtažkem z oleandru. Ten seznam je nekonečný. Jsem si jistý, že do toho brzy pronikneš.“

Aeliina osobní otrokyně seděla na kraji velikého květináče mezi námi a stolovnicí. Na chvíli se odmlčela, aby se napila vody, a pak se znovu chopila lyry. Sotas jejím směrem vyslal úsměv. „To je Helena,“ řekl jednoduše, ale v jeho hlase byla patrná touha. Změnil jsem téma.

„Nikdy jsem se nesetkal s osobním otrokem, který by se vyjadřoval tak uhlazeně jako ty. Odkud pochází?“

Sotas chvíli mlčel, jako by zvažoval, jestli jsem té historicky hoděn. „Jsem Egypťan,“ řekl nakonec a potvrdil tím mé podezření. „Můj otec zemřel ještě před mým narozením a matka mě musela prodat do otroctví, když mě přestala být schopná uživit. Apiciův otec mě koupil a odvezl mě s sebou do Říma. Nechal mě několik let učit, abych se mohl stát Apiciovým osobním otrokem. Dostalo se mi podobného vzdělání jako zřejmě i tobě.“

„Radíš mu?“

„Někdy. Ale nejsem jeho rádce.“

Něco v jeho chování mi říkalo, že se mu na toto téma nechce víc mluvit. Podíval jsem se zpět na stolující. „Proč nemá pán Apicius rád Octavia?“

Sotas si odfrkl a jeho mocná hrud se tím gestem zdvihla. „Pán se s ním seznámil před šesti lety, když Octavius trávil léto v Minturnae. Octavius ho vzal pod svá křídla, učil ho o politice, večírcích a Římu. Právě on Apicia pře-

svědčil, aby si koupil vilu tady v Baiae, kde se může setkat s vlivnými Římany, kteří sem jezdí trávit dny volna. Octavius byl zprvu učitelem našeho pána, ale časem začal být ambiciózní a žárlivý a začal se chovat spíše jako jeho soupeř než jako přítel. Je to arogantní hlupák, který se ohání slavnými jmény. Fannia pánovi pořád říká, aby ho přestal zvat, ale on s tím nepřestane. Bude si ho držet u těla.“

To mě překvapilo. „Fannia mu říká, co má dělat?“

„Ano. Fannia Drusilla byla pro Apicia jakousi náhradní matkou už od doby, kdy mu bylo deset. Bydlela tehdy v Minturnae vedle Gaviů. Náš pán svého otce nikdy moc nevidal a – no, až se seznámí s Popillou, pochopíš, proč si ti dva nejsou blízcí.“

„A Popilla a Fannia spolu vycházejí?“

„Cha!“ Sotas se uchechtl. „Ne, Fannia a Popilla jsou spolu neustále na nože. Apicius Popillu nikdy neposlechne. To je jeden z důvodů, proč se z Popilly stala taková zahořklá stará semetrika. Neustále bojuje o pozornost svého syna.“ Naklonil hlavu jejich směrem.

Apiciův hlas ožil, jak se pán dostával znovu do nálady. „Fannie, pamatuješ na dobu, kdy matka uspořádala tu velkou *cenu* pro konzula Calpurnia Pisona?“ Poplálal Popillu po rameni v jakémsi bezstarostném, ale zcela zjevném soucitu. Popilla jeho ruku setřásla. Oči měla černé a tvrdé.

„Ano! Ta hostina byla naprosté fiasko,“ utahovala si Fannia z Popilly. „Má ubohá přítelkyně, o pořádání slavnostních večeří jsi nevěděla vůbec nic. Víno byl patok ze Surrenta, krevety byly tuhé, a dokonce jsi ani neservírovala předkrm, abys hosty navnadila!“ Fannia se při řeči rozmachovala lžící. „Na další večírek jsem musela vzít všechno do rukou já! Děkuji bohům, že se Apicius všechno rychle naučil!“

Popilla tiše zuřila, ale soustředila se na talíř před sebou a prsty si vybírala kousičky šunky a těsta. Muž, který se jí původně chtěl dvořit, se v průběhu debaty odsunul o dalších pár palců od ní.

Popillina další slova měla podobu jízlivé otázky k Fannii. „Kde je dnes večer Pulcher?“

Její dotaz zanechal v ovzduší stopu napětí těžkou jako chrámový závěs. Celera se slyšitelně nadechla a zdálo se, že Apicius se naježil. Jediný, kdo

vypadal nevzrušeně, byla Fannia. „Pulcher je v Makedonii, vyjednává tam nový obchod s vínem.“ Obrátila se k Apiciovi.

„Chtěl bys, abych pro tebe objednala pár amfor posledního ročníku? Řekla bych, že v jednom ze svých sklepů pro ně najdeš místo.“

Popilla nasadila vlastní dokonalý úsměv prodchnutý bolehlavem. „Ty a Pulcher jste tak krásný pár. Předpokládám, že se ti po něm velice stýská. Bude doma včas na oslavu saturnálií?“

Nad hlavami nám s vřeštěním přeletělo velké hejno racků, a odvrátilo tak pozornost stolovníků od Popilliny otázky. Mezi hosty se rozhořela vzrušená debata, když se snažili přijít na to, jaký je význam tohoto znamení. Popilla vypadala kvůli vyrušení tak našťvaně, že jsem měl pocit, že musí puknout.

Sotas se vedle mě potichu zasmál. „To té staré čarodějnici jen patří.“

„Kdo je Pulcher?“

„Fanniin nový manžel, Quintus Claudius Pulcher. Její první muž před pár lety zemřel a Fannii nedávno její sestřenice Livia přinutila ke svatbě s Pulcherem. Livia je Caesarova žena, víš?“

Překvapením jsem se zakuckal.

„Ano, tahle Livia,“ pokračoval Sotas. „Když Livii kvůli Caesaru Augustovi přinutili k rozvodu s Tiberiem Claudiem Neronem, zničilo ji to daleko víc, než by si většina lidí myslela. Obzvlášť když pak začala s jejím exmanželem spát Fannia.“

„Předpokládám, že to Livii muselo trochu našťvat.“

„Našťvalo ji to hodně. Ona a Fannia si byly do té doby dost blízké, takže její zradu vnímala jako o to větší potupu. Neexistoval pro to žádný důkaz kromě velmi rozšířených klepů, které si mezi sebou povídali její otroci, takže Livia musela ke své pomstě přistoupit s důvtipem. Víš o Caesarově nařízení, že muži i ženy musejí žít v manželství?“

„Ano, vím. Podle mě je to hloupý příkaz.“

„Většina lidí by s tebou souhlasila. Livia každopádně Caesarovi navrhla, aby se Fannia provdala za Pulchera, a Caesar to zařídil.“

Viděl jsem, že se ve dveřích na druhé straně *triclinia* objevil Rúan. Zahlédl mě a zamával na mě rukama.

„Co je na Pulcherovi tak špatného?“ zeptal jsem se s vědomím, že bych měl jít, ale s touhou poslechnout si zbytek toho zvláštního příběhu.

„Když byla Fannia mladá, její a Pulcherova rodina k sobě měly blízko a často spolu trávily volný čas. Podle pověstí při jedné z těch společných dovolených někdo znásilnil a uškrtil Fanniinu starší sestru a pohodil její tělo do fontány. Nebyl pro to žádný důkaz, ale Fannia vždycky přísahala, že to byl Pulcher.

Přenes se o patnáct let dopředu, kdy čerstvě ovdovělá Fannia udělala tu chybu, že se vyspala s Liviiným bývalým manželem. Livia byla běsná. Počkala si, a když zemřela Pulcherova žena, uskutečnila svou pomstu a zařídila, že se Pulcherovou novou manželkou stane Fannia. Livia ale nepočítala s tím, že Pulcher je neustále na cestách, což znamená, že Fannia svého manžela sotva vídá. Navzájem se nesnášejí a on se od ní drží dál.“

Slunce zapadlo a nad oceánem začínaly blednout poslední červené a růžové pruhy světla. Apicius luskl prsty na jednoho ze služebných chlapců, aby zapálil lampy.

„Zpátky běž vnitřkem domu,“ Sotas pohodil hlavou ke dveřím za sebou. „Tak nebudeš muset procházet všem na očích.“

Přikývl jsem a vklouzl do chodby za ním. Předemnou stál hlouček chlapců, kteří v hale hráli v kostky.

„Ty! Tychone! Teď! Jdi zapálit lampy!“ Sotův hlas za mnou byl tichý, ale pronikavý. Malý, asi sedmiletý kluk s křtící tmavých kudrnatých vlasů vyběhl vpřed a ostatní chlapci ho následovali, aby stolovníkům zajistili světlo.

Než stihli utéct, jednoho z nich jsem zastavil a nechal jsem se od něj dovést chodbami zpět do kuchyně, kde jsem našel Rúana, který zoufale přemýšlel, jestli už má poslat hostům další chod. Mému štěstí by bylo přesně odpovídalo, kdybych se ztratil v labyrintu chodeb domu.

Zbytek večera proběhl téměř bez incidentů. Apicius si nevšiml chybějících sklenic, Octavius neochotně souhlasil, že jídlo bylo skvělé, a Popilla se brzy omluvila kvůli „únavě“.

Když byl na stůl odnesen poslední pokrm a otevřelo se víno, opřel jsem se o dveře a sledoval jsem talířky s olivami, hrozny, jemnými sýry a mandlemi v medu, které směřovaly k hostům.

Apicius mluvil s Triem a jeho ženou Celerou. Celera se natáhla pro zrovna přinesené smrže ve víně. „Kdy se chystáte do Říma?“ zeptala se Apicia.

„Zatím ještě ne,“ odpověděl můj nový pán. „Myslím, že budeme chtít pár let počkat, až bude Apicata starší.“

Koutky Octaviových úst se stočily mírně nahoru. Připadalo mi zajímavé, že ho těší, že se Apicius v dohledné době do Říma nechystá.

„A kromě toho, podívejte se na ten výhled!“ Aelia vztáhla ruku k temně se blyštícímu moři. „Proč bychom se chtěli něčeho takového vzdát? I kdybych měla dům v Římě, stejně bych chtěla být tady!“

„Pravda, pravda,“ přitakal Trio. „Ale je toho také hodně, co mluví pro Řím. Lidé, večírky a – ach – samozřejmě hry! Musíte brzy přijet na návštěvu, vezmeme vás na závody nebo na gladiátorský zápas! Není lepší zábavy než sledovat gladiátory!“

„Já si na gladiátory moc nepotrpím,“ nakrčila nos Aelia. „Je to tak primitivní!“

„Ach, ale vsadím se, že bys mohla mít ráda maso!“

Otevřela ústa do zděšeného O. „Z gladiátorů?“

Skupinka vypukla ve smích.

„Ne, ne! Ze zvířat!“

To podnítilo můj zájem. Co bych jen dal za trochu vzácného masa, které se rozdávalo po zápasu! Maso z medvědů, tygrů, nosorožců a dalších exotických zvířat zabitých jako vrchol celé bitvy bylo vysoce ceněno kvůli vzbouřené krvi, která zvířeti protékala žilami, když bylo zabito. Toužil jsem po šanci servírovat takové laskominy.

„Znám se s těmi správnými lidmi, kteří se pohybují kolem her,“ vychlouabal se Octavius.

„No jistě že znáš,“ řekl Apicius přezíravě. „Trione, chodíš na hry často?“

„Ano! Pokud přijedete do Říma, můžu vám slíbit skvělá místa nedaleko Livie a Augusta!“

Apicius se na svého římského přítele široce usmál a nevyšimal si Fanniina posměšného heknutí, když padlo jméno její sestřenice. „Velmi rád bych s tebou šel na hry, Trio. Strašně moc rád.“

„Všechno to těžké jídlo mě unavilo,“ řekl Octavius nahlas a skočil jim do hovoru. Mně ale nepřipadal unavený, jen znužený.

Octaviův osobní otrok přispěchal, aby mu pomohl z lenošky. Octavius se rozloučil se společností a Sotas přistoupil, aby ho vyprovodil z domu. Ještě před odchodem Octavius otočil hlavu k místu, kde jsem stál ve dveřích kuchyně. Sotva znatelně, aby si toho Apicius a ostatní hosté nevšimli, zdvihl ruku a jedním prstem mě pozdravil. Instinktivně jsem zacouval zpět do kuchyně a rychle jsem vyslovil modlitbu k Jupiterovi s žádostí o ochranu před tou strašlivou závistí, Invidií.

Když jsem pohlédl zpět, byl pryč. Srdce mi v hrudi prudce bušilo. S tím mužem jsem se sotva setkal a už jsem v něm vyvolal hněv a pocit ohrožení. Zdálo se, že soupeření mezi Apiciem a Octaviem je daleko hlubší, než mi Sotas přiznal.

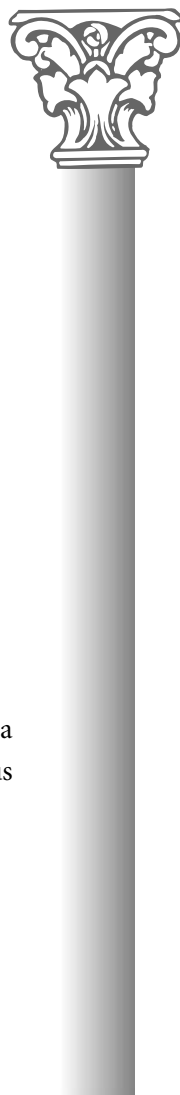
ČÁST II

1 N. L. AŽ 2 N. L.

KULIČKY Z PAVÍHO MASA

Na prvním místě jsou kuličky z pavího masa, pokud se smaží, dokud na povrchu neprasknou. Na druhém místě jsou kuličky z bažantího masa, potom třetí z králičího, pak čtvrté z kuřecího a páté z jemného mladého vepřového masa.

Knih 2.2.6, Pokrmy z masa
O umění kuchařském, Apicius

KAPITOLA 4

V následujících letech jsme Octavia moc nevíдали. Odjel do Říma, kde rychle šplhal po žebříčku patricijské hierarchie, což mého pána nekonečně popouzelo. Mně ale dělalo větší starosti něco jiného – Popilla. Nepromeškala jedinou příležitost znepříjemnit mi život.

Nejhorší trápení si nechávala na dobu, kdy byl Apicius pryč. Moc ráda nechávala svého poskoka – hřmotného domácího strážce, jehož jméno jsem nikdy nezjistil – práskat bičem.

Apicius pár měsíců poté, co mě koupil, odjel na pár dní do své vily v Minturnae. Pátého dne jeho nepřítomnosti se Popilla rozhodla, že jsem na její jehněčí nedal dost omáčky *garum*.

„Tohle je ten nejubožejší kousek masa, jaký jsem kdy měla v ústech,“ ječela, brala ze svého talíře kousky pokrmu a házela jimi přes *triclinium*. Otrok, který maso krájel, vycouval a schouil se v koutě. Stál jsem v chodbě, připravený poslat dovnitř svého číšníka Tychona s dalším chodem. Při jejím zaječení malý Tycho neudržel rovně talíř s fazolemi v hořčici, který nesl v ruce. Zelenina se rozlétla po celé podlaze a zanechala za sebou kluzké cestičky. Chlapec okamžitě začal plakat v hrůze z bití, které ho mohlo čekat. Vzal jsem mu talíř z dlaní.

„Rychle běž zpátky do kuchyně,“ řekl jsem mu akorát tak hlasitě, aby mě slyšel. Nechtěl jsem, aby rány bičem schytl on.

Prošel jsem kolem něj a vstoupil do místnosti a přitom jsem uvažoval, jestli to nebude poslední noc mého života. Popilla byla každým dnem Apiciovy nepřítomnosti troufalejší a troufalejší.

„Ty! Nejenže jsi příšerný *coquus*, ale ještě k tomu jsi nešikovný křupan! Nedokážeš ani udržet talíř rovně. Máš snad zlámané ruce? Ne? Možná kdyby byly, měl bys alespoň omluvu pro svou průměrnost!“

Viděl jsem, jak pohodila hlavou směrem ke strážnému, a v příští chvíli jsem na zádech pocítil bič. Talíř se roztránil o zem, a když jsem na ni dopadl já, terakotové úlomky se mi zaryly do kůže na bradě a na hrudi. Strážný do mě kopl. Cítil jsem, jak se mi do kůže na zádech opět zakousl bič, poté se svět zatočil a upadl do temnoty.

Co se stalo potom, jsem neviděl ani neslyšel, ale naštěstí pro mě a pro mé ruce se Apicius vrátil domů dříve. Následovala prudká hádka a několik nemilosrdných políčků do tváře té harpyje Popilly. Rúan mi o tom vyprávěl následujícího dne, když se na mě přišel podívat. Ležel jsem schoulený na svém slamníku, pohmožděný a s mnoha řeznými ranami, ze kterých se později měly stát jizvy. Trvalo týden, než jsem se mohl vrátit do kuchyně. Popillu jsem nenáviděl víc než kdy koho jiného na světě a dennodenně jsem si přál, aby zmizela z povrchu zemského.

Kromě problémů s Popillou mi čas v Apiciově kuchyni utíkal rychle jako východní vítr nad oceánem. Moje práce byla náročná, ale připadal jsem si velice živý, daleko více než kdy předtím. S Rúanem jsme se stali dobrými přáteli a jeho přítomnost po mém boku při každém jídle byla součástí mých počátečních úspěchů. Zdálo se, že si rozumíme jaksi z podstaty a jeho lásku k vaření předčila jedině ta moje. Některé z mých nejklassičtějších pokrmů se díky jeho spolupráci dále rozvinuly.

Rúanovi se hodně stýskalo po Hibernii, jeho zemi na severu, jíž říkal Ériu. Zatímco já jsem poznal jedině život otroka, on byl zajat jako malý chlapec a v nitru stále velmi silně toužil po svobodě. Čas od času jsme se oddávali příjemným představám, jaké by to bylo, kdybychom byli pány, a ne otroky.

„Ale kdo by nám vařil?“ zeptal jsem se jednou. „Nemyslím, že bych dokázal důvěřovat nějakému otrokovi.“

Rúan se zasmál a jeho hluboké zachechtání se rozlehlo po kuchyni. „Jo, máš pravdu. Máme vysoké standardy, příteli. Kdo na té zelené boží zemi by dokázal vařit tak dobrá jídla, jako jsou ta naše?“

Naše pokrmy byly skutečně vybrané. Často jsem se při vaření soustředil na určité téma, ať už šlo o pokrmy pocházející výhradně z moře, pokrmy, které začínaly určitým písmenem, nebo ty, které se pojily k určitému regionu. Trval jsem na tom, že číšníci, kteří maso servírují, musejí být potěchou pro oko a zároveň musejí jídlo podávat s neuvěřitelnou přesností a grácií. Hudba, která jídla doprovázela, musela vytvářet přesně stanovenou atmosféru. Herci a akrobati, které jsem najímal, byli elegantní, i když byli komičtí. Ale ústředním bodem toho všeho bylo pro mě i pro Apicia jídlo.

A i když můj pán mé kuchařské umění miloval a věřil, že pracuji tak tvrdě z oddanosti a nadšení, mě ve skutečnosti v kuchyni poháněla moje vlastní pýcha. Byl jsem pouhý otrok, ale věděl jsem, že v této věci spočívá má veliká síla. Bezohledně jsem experimentoval, překrucoval recepty, abych vyzdvihl a zdůraznil ty nejjemnější příchutě. Chtěl jsem – možná až moc –, aby všechno bylo dokonalé.

Netrvalo dlouho a o Apiciových večírcích se mluvilo po celém Baiae. Lenošky v jeho domě byly vždycky plné. Dělal mi ohromnou radost, když jsem zašel nakoupit na tržiště a zaslechl jsem někoho z kolemjdoucích mluvit o tom, jak moc by si přál dostat pozvánku na večeři u Apicia. Můj pán se začal mými schopnostmi v kuchyni chlubit všem, koho znal.

Když jsem byl u Apicia první den, prosil jsem o úspěch – a slib lárům jsem dodržoval. Každý den jsem jim za jejich přízeň obětoval medový koláček. Své slovo jsem držel řadu let, až do dne, kdy jsem nade vši pochybnost zjistil, že haruspikova slova nebyla nepravdivá.

Měl jsem ale jednu ještě oddanější obdivovatelku než Apicia – jeho malou dcerku, pětiletou Apicatu. Byla temperamentní a živá a zdálo se, že kaštanově hnědé kadeře na její hlavě jsou neustále rozčuchané. Milovala malá zvířátka, která jsem pro ni dělal z ředkviček a pastináku. Pokaždé když jsem ji viděl, se mne ptala, jestli jí k dalšímu jídlu vyřežu nějaké nové stvoření. Moc rád jsem jí vyhověl. Vídal jsem ji skoro každý den, což znamenalo, že jsem se

také každý den potkával s Passií. Vždy když jsem ve vstupních dveřích zahlédl záblesk její *stoly*, srdce se mi rozbušilo jako chrámový buben.

Passia! Její jméno bylo v mé mysli jako píseň. Kdykoliv vstoupila do kuchyně, měl jsem pocit, že omdlím touhou. Všechno na ní bylo dokonalé. Dlouhé hnědočervené vlasy vypadaly proti její opálené kůži dokonale. Oči měly perfektní odstín ebenové hnědi, její zápěstí byla krásná a útlá, hlas byl melodií, kterou jsem si přál slyšet v každickém bdělém okamžiku svého života.

Ona se mnou ale nechtěla mít nic společného.

Měsíce ubíhaly a bez ohledu na to, jak často jsem se s ní pokoušel zapříst hovor ve chvílích, kdy přišla do kuchyně, aby se najedla nebo vyzvedla podnos s jídlem pro Apicatu, nic z toho, co jsem udělal či řekl, ji nedokázalo přesvědčit, aby se mnou vyměnila víc než pár slov. Když jsem ji potkal v jiné části domu, prošla kolem mne s očima upřenýma na dlaždice. Jednou jsem ji zastavil, když jsem se vracel ze svatyně lárů, ale jen se na mne zamračila a obrátila se jiným směrem.

Pokusil jsem se na ni nenuceně vyptat Sota, ale ten mne ihned prokoukl. „Rovnou to vzdej. O Passii sní všichni otroci v tomto domě. V její mysli se od nich nijak neodlišuješ. Nechce nic mít s nikým z vás.“

Po čase jsem jí přestal klást otázky. Mluvil jsem na ni, jen když ona promluvila na mě nebo když jsem jí potřeboval něco říct o jídle, které nesla Apicatě. Každý den jsem pro ni vyřezával růžičky z ředkviček a pokládal jsem je na talíře, které odnášela. Nic neříkala. Stejně jako ostatní si myslela, že je vyřezávám pro malou Apicatu.

Apicius růže, kterými jsem připravená jídla doplňoval, zahlédl a brzy po mně začal chtít, abych z tykví a další zeleniny vyřezával i složitější motivy. Často upozorňoval na můj talent s vykrajovacím nožem. Ale navzdory úspěchu našich večírků se pro Apicia nepracovalo jednoduše. Na začátku své služby u něj jsem udělal pár chyb – například jsem při jedné z jeho nečekaných návštěv v kuchyni rozsypal ták se smaženými lahůdkami, které se rozlétly po celé podlaze, nebo jsem zapomněl osolit jídlo. Zpočátku na mne pán byl velmi nepříjemný. Zjistil jsem, že má sklon k prudkým změnám nálady.

V jedné chvíli byl vlídný a štědrý ke všem okolo a v příštím okamžiku Sotovi přikazoval, aby vytáhl bič. Zpočátku jsem s ním moc nemluvil, dával jsem přednost tomu raději neriskovat, ale jak jsem ho lépe poznával, naučil jsem se rozpoznat jeho záměr a zjistil, jak se vyhnout jizvám na svém hřbetě. Časem začal být shovívavější, i když jsem se zrovna dopustil nějaké chyby – pokud nešlo o omyl, který by ho mohl ztrapnit před ostatními.

Když se ke mně Apicius poprvé připojil v kuchyni, vyvedlo mě to z míry. Bylo pozdní odpoledne, pár hodin před večerní *cenou*. Připravoval jsem datlový přeliv na pečené jehněčí ramínko. Zrovna jsem se pustil do krájení cibule, mrkve a pastináku, když do kuchyně vešel můj pán. Došel přímo k mému stolu a zešíroka se na mě zazubil.

„Podej mi nůž, chlapče.“

Ustoupil jsem o krok dozadu.

„Ne, ne,“ zasmál se. „Zavři ústa, nebo ti do nich nalétají mouchy. Nechci tě zabít. Chci jen nakrájet tu mrkev.“

Nedokázal jsem uvěřit svým uším. Můj pán mi chce pomoci krájet mrkev? Apicius se rozesmál. „Podej mi nůž, Thrasie.“

Postrčil jsem k němu přes stůl nůž, který jsem předtím držel v ruce. Sebral ho a pustil se do krájení silných bílých kousků zeleniny, jako by v kuchyni pracoval celý život.

„Nepostávej tam,“ pokynul mi nožem. „Ta cibule se sama nenakrájí.“

Nervózně jsem se zahihňal, vzal jsem jiný nůž a pustil jsem se do práce.

„Vrtá ti hlavou, proč tady s tebou krájím zeleninu.“ Nebyla to otázka.

„To mi skutečně přišlo na mysl, pane.“

Apicius odsunul stranou nakrájenou mrkev a chopil se pastináku. „Když jsem v kuchyni a připravuji jídlo, je to, jako by bozi stáli při mně.“

„Jak to myslíš, pane?“ Nebyl jsem zvyklý svému pánovi klást otázky, zdálo se ale, že Apicius náš hovor vítá.

„Mám pocit, že mnou prostupuje pocit klidu, skutečné obratnosti. Stejná energie mě naplňuje, když něco krájím a míchám nebo když zkoumám víno nového ročníku. Takové kulinářské zážitky mi přinášejí veliké potěšení.“

„Myslím, že ti docela rozumím,“ řekl jsem. Nebyla to lež. Tento pocit jsem opravdu znal. Také mě se zmocňoval, když jsem se pustil do vaření.

„Když ještě žil Paetas, často jsem vařil společně s ním.“

„Je pro mě čest, že tu vaříš se mnou,“ osmělil jsem se s pocitem nejistoty, jak budou moje slova přijata. Není to příliš troufalé?

„Co dál?“ zeptal se.

„Potřebujeme nadrtit trochu pepře.“ Přistrčil jsem mu hmoždír a poté jsem do jeho kamenné nádoby nasypal velkou hrst pepřových zrněk.

„A silphium?“

V té chvíli jsem se na něj obrátil s nefalšovaným úsměvem. Silphium byla vzácná bylina, kterou jsem používal v řadě pokrmů, ale v posledních letech se z ní stalo nedostatkové, a tedy také velmi drahé zboží. Její chuť trochu připomínala pórek, česnek a fenykl, ale byla jemnější a aromatictější. Byla to jedna z Apiciových oblíbených chutí.

„Silphium rozhodně.“

Po těchto okamžicích v kuchyni za mnou Apicius přicházel častěji, aby pracoval spolu se mnou, obvykle ve dnech, kdy neměl pozvané hosty na *cenu*. Vaření miloval skoro stejně jako já a bylo mu jedno, co o něm kdo říká. Příležitostně se dokonce chlubil hostům svou zručností s nožem nebo tím, jak hledá dokonalý způsob mísení chutí v nové omáčce. Když vařil, připadal mi nejšťastnější a měl v sobě přívětivost, která nebyla tak patrná, když jsem ho obsluhoval mimo kuchyni.

„Nadpozemské!“ řekl mi Apicius opět jednoho odpoledne, když jsme krájeli řepu do večerního pokrmu.

S každým uříznutým plátkem nůž odhaloval tmavé kroužky. Pro mě bylo na černých potravinách něco vzácného – zlověstného, ale svůdného. Jak asi bude řepná šťáva vypadat ve skleněných pohárech, až se na její černé hladině bude odrážet svit zapálených loučí! Apicius řepnou šťávu miloval a zkazky o jejích afrodisiakálních účincích byly vždy výborným zdrojem konverzace s hosty.

Z myšlenek mne vytrhl Apiciův hlas.

„Popilla... nechává tě jakž takž na pokoji?“

Zaváhal jsem. Snažil jsem se najít rozumné vyjádření. Věděl jsem sice, že ani Apicius nemá svou matku v lásce, ale byl jsem otrok a kritika jakékoliv svobodné ženy nebyla moudrá. Netroufl jsem si zmínit, že když jí přijdu na

oči, nazývá mě vulgárními jmény a vypráví mi o všech možných způsobech, jimiž mne proklela.

„Snažím se jí jít z cesty,“ řekl jsem po pravdě. „Stěžuje si prakticky na všechno jídlo poslané do jejího pokoje – ale předtím, než ho pošle zpátky, ho vždycky půlku sní.“

„Nechápu, že někdo nechce to absurdní věno, které jsem nabídl. Copak tolik dalších lidí ví, jak je hrozná?“ zamumlal a s velkou vervou krájel řepu.

„Pozor na prsty, pane!“

Zpomalil svou práci. „Nemůžeš jí důvěřovat. Buď opatrný.“ Odložil nůž na stůl. „Je tady ještě další věc, kterou s tebou chci probrat. Kvůli tobě mám teď na krku nový problém.“

Žaludek se mi stáhl znepokojením. Byl jsem na sebe hrdý, že nevyvolávám hněv svého pána víc než jen na úroveň uštědřeného políčku do zátylku. Apicius byl většinou spravedlivý, ale záhy jsem zjistil, že se nevyplácí mu vzdorovat. V tomto ohledu se velice podobal své matce. Pouhý týden předtím zakopl jeden z otroků, kteří vynášeli Apiciovy odpadky, o kámen a Apicius přikázal Sotovi, aby nebožáka veřejně zmrskal přímo v centru Baiae. V duchu jsem proběhl jídla z minulého týdne a pokoušel jsem se vzpomenout si, jestli se něco nepovedlo.

Otřel jsem si ruce do utěrky. „Pane, tvrdě pracuji, abych ti vyhověl. Nikdy jsem pro tebe nechtěl být problémem. Prosím, řekni mi, co můžu udělat, abych ti sloužil lépe.“

Apicius se zasmál. „Špatně jsi mě pochopil. Můj problém je radostný. Víš, musím přijít na to, jak si udržet přehled o dlouhé řadě klientů a společníků, kteří touží po pozvání na večeři! Všichni o tobě mluví. Nemůžu se nikam hnout, aniž by se mne někdo zeptal, s jakými novými lahodnými pokrmy přišel můj *coquus*!“

Tlak v mojí hrudi povolil.

„Chci, abys mi pomohl zvládat mé klienty. Až dosud jsem si s tím nemusel dělat starosti. Víím, že mi můj tajemník může pomoci, abych si udržel přehled, ale myslím, že ty – jako ten, kdo mi vede kuchyni a kdo je zdrojem nadšení mých hostů – bys měl mít možnost do toho mluvit a pomáhat mi, abych se rozhodoval správně. Podle mne je koordinace hostů stejně důležitá

jako koordinace jídla. Víím, jakým způsobem pracuješ. Tvá mysl je zdatná a nic ti neunikne. Můj tajemník se vyzná v číslech, ale ne v jemnostech porozumění lidem, jídlu a slavnostem. Začneme při *salutatio*. Řeknu mu, že tě bude učit.“

Apicius mne žádal, abych na sebe vzal jednu z nejvýznamnějších rolí v celé domácnosti – roli jeho rádce ohledně klientů v průběhu jejich dopoledních návštěv.

„Jsi si jistý, pane? V takové úloze jsem nikdy nesloužil. Jsem jen pouhý kuchař.“

Apicius povytáhl obočí. „Jsi víc než jen kuchař. Jsi klíč k mému úspěchu. Přišel čas, abys ukázal, co v tobě je.“

Sevřel jsem hranu pracovní plochy, abych se uklidnil. Bylo neslýchané, aby pán dal otrokovi takovou důvěru. Část mé osobnosti byla potěšená, ale ta druhá byla z úkolu, o kterém mluvil, vyděšená.

„Rúan si s ranním jídlm poradí. Ve dnech slavností může tento úkol převzít jeden z mých tajemníků a radit mi, abys ty mohl být v kuchyni, ale po většinu rán tě chci mít po svém boku.“

Nebyl jsem si jist, co na to říct. Překvapilo mě, jak moc velkou radost mi jeho slova udělala. Věděl jsem, že starost o záležitosti jeho klientů vedle jídel bude znamenat hodně práce, ale připadalo mi to jako větší odměna než cokoliv, čeho se mi dostalo kdy předtím.

Poprvé v životě jsem si pomyslel, že by se v mé budoucnosti mohlo skrývat víc než jen tvrdá práce kuchyňského otroka, který se dře kvůli měsíčnímu *peculiu*, dokud nedosáhne pětatřiceti let, kdy se stane – je-li to přáním jeho pána – způsobilým pro propuštění.

„Jsem poctěn, pane.“ Nedůvěřoval jsem sám sobě, že bych dokázal říct víc.

„Dobře. Mám z toho dobrý pocit, Thrasie.“

Když jsme dokrájeli zbytek zeleniny, předvedl jsem Apiciovi jeden z receptů, které jsem měl v hlavě – řepné listy plněné směsí sekaného pórku, koriandru, římského kmínu a hrozinek, spojené trochou mouky a vody. Společně jsme z listů vytvořili drobné balíčky, které se uvaří, až se bude blížit hodina večere. Při večerním *conviviu* budou servírovány s přelivem z omáčky *liquamen*, oleje a octa.

Když jsme připravili poslední řepný balíček, vstoupila do kuchyně Passia s Apicátou v závěsu. Srdce se mi rozbušilo.

„Mám hlad!“ oznámila nám Apicata. Tmavé vlasy měla vzadu stažené do copu a svázané pentlemi v barvě šafránu. Na modré tunice měla špinavé šmouhy. Zasmál jsem se. Dokonce i děti urozených si rády hrají v bahně.

„Ty máš hlad pořád!“ řekl Apicius a jeho hluboký hlas zaduněl. „Připadám si, že jsem zplodil medvěda, a ne dceru!“

„Nejsem medvěd!“ Apicata založila ruce v bok.

Nemohl jsem si pomoci, musel jsem se zasmát. „Vím, co na to pomůže,“ řekl jsem a vzal jsem ředkvičku, která ležela poblíž. Začal jsem z ní vyřezávat růži s jemnými okvětními lístky. I když mě všichni už dříve viděli takto zdobit zeleninu, Apicius s Passií i Apicátou seděli a fascinovaně mě pozorovali, zatímco jsem tvořil květiny z několika ředkviček.

„Krásná dáma by měla mít krásné květiny.“ Položil jsem Apicatě do dlaně pár ředkvičkových květů. Z náhlého popudu jsem jednu z nich podal Passii. K mému velkému zklamání ji předala Apicatě.

Apicata byla nadšená. „Víš jistě, že je můžu sníst? Jsou tak hezké!“

„Jen jez, srdíčko. A jsem si jistý, že když o to Thrasia požádáš, připraví na dnešní večer hruškovou *patinu*.“ Vždycky když Apicius promlouval ke své dceři, v hlase měl zvláštní vřelost.

„Prosím, Thrasie! Zbožňuju, když děláš z hrušek něco pěkného!“

Její popis jídla z ovoce, medu a vajec mne rozesmál. Vždycky jsem navrch přidával navíc jednu vrstvu hrušek a musel jsem uznat, že když byly uvařené a leskly se olejem, vypadaly velmi pěkně. „Moc rád je pro tebe udělám, malá paní.“

Apicata spontánně oběhla stůl a objala mne. Potom se vrátila zpět k Passii a společně odešly z kuchyně.

„Líbíš se jí,“ poznamenal Apicius. Sundal si zástěru, která chránila jeho tuniku, a položil ji na pracovní stůl.

„Je roztomilá,“ odpověděl jsem, i když jsem si přál, aby se Apiciova slova týkala Passie. „Připomíná mi mou sestru.“ Nebo přinejmenším to, co jsem si myslel, že si pamatuji o té malé dívce, od níž mě tak dávno oddělili. Byl jsem jedno z dvojčat narozených otrokyni, která zemřela při porodu a jejíž jméno

jsem se nikdy nedozvěděl. Mou sestru a mne vychovával až do našich čtyř let další otrok v jednom váženém domě v Pompejích. Když patricij, jemuž dům patřil, zemřel, otroky z domácnosti si podle poslední vůle rozdělili různí jeho příbuzní, a tak jsme byli odděleni. Nevím, co se s ní stalo.

„A ty. Tobě se líbí Passia.“ Apicius si pohrával s jednou vyřezanou ředkvičkou, která se Apicatě nevešla do ruky.

Ztuhl jsem, nevěděl jsem co na to říct.

To, co řekl potom, mne šokovalo víc, než kdyby se v kuchyni osobně objevil samotný Jupiter.

„Dám Passii na vědomí, že pro tebe má být tak přístupná, jak si budeš jenom přát.“

Nůž mi vypadl z ruky. Hlučně zařinčel o podlahu a přitáhl tak pozornost několika okolostojících otroků.

„Dávej pozor. Přece si nechceš probodnout nohu – nebo ještě něco horšího,“ řekl Apicius s náznakem pobavení v hlase.

„Máš pravdu, pane,“ řekl jsem a shýbl jsem se, abych nůž zdvihl. „Budu opatrnější.“ Cítil jsem, že mám tvář v jednom ohni.

Nespával jsem s ostatními otroky ve vyšších patrech domu, místo toho jsem měl vlastní *cubiculum* v přízemí nedaleko kuchyně. Byl to jeden ze způsobilých, jimiž mi můj pán dával najevo svou náklonnost. Vždycky říkal, že si přeje, abych byl odpočatý, aby mne nedržel vzhůru šepot a chrápání ostatních otroků. Právě proto mne té noci překvapilo, když u mého *cubicula* vrzly dveře. Nebyl jsem zvyklý na zvuky dalších lidí ve své místnosti. Rukou jsem zajel pod polštář a uchopil jsem nůž, který jsem tam měl schovaný. Otevřel jsem oči. Tmu proráželo měkké světlo olejové lampy.

Passia. Pustil jsem nůž z ruky. S tlukoucím srdcem jsem se posadil.

Zavřela za sebou dveře a postavila lampu na stolec vedle mé postele. Každický nerv v mém těle byl rozechvělý očekáváním, když jsem si ji ve svitu lampy lépe prohlížel. Kadeře vlasů jí spadaly dolů okolo tváře.

Beze slova zdvihla svou noční košili nad hlavu, až přede mnou stála nahá. Zatočila se mi hlava. Byla ještě krásnější, než jsem si představoval ve všech těch temných nocích, které jsem trávil sám a kdy mi jedinou společnicí pod

pokrývkami byla má vlastní ruka. Její tělo mělo ladnější tvary než jakákoliv socha Venuše, ňadra byla pevná a z víru temně jantarové barvy vystupovaly ztvrdlé bradavky. Ochlupený střed jejího těla mezi jejíma nohama mne lákal, a jak se blížila k mé posteli, moje tělo odpovídalo. Zdálo se, jako by se k ní natahovaly všechny moje údy, v touze ovinout ji a proplést se s ní, spojit se s ní v omámení opojnějším než všechny prostředky na tišení bolesti i než víno s medem.

Stáhla příkrývku dolů na konec postele a prohlédla si mě. S obličejem prostým jakékoliv emoce se pak naklonila a její ruka se natáhla, aby se dotkla mojí hrudi. Projel mnou záchvěv rozkoše. To jistě musí být sen.

Přejela mi rukou po hrudi a mezi nohy, kde jsem byl již tvrdý a připravený. Když sevřela ruku okolo mého penisu, zalapal jsem po dechu. Natáhl jsem se, abych se jí dotkl, ale stáhla se, takže její ňadro bylo mimo můj dosah.

„Pojď sem, prosím,“ vydechl jsem a natáhl jsem k ní ruce ve snaze přimět ji, aby popošla ke mně.

Neudělala to.

Navzdory prudké rozkoši, která procházela mým tělem, jsem pod tím vším pocítil smutek. Nechtěla, abych se jí dotýkal.

Vybavila se mi Apiciova slova. „*Dám Passii na vědomí, že pro tebe má být tak přístupná, jak si budeš přát.*“

Předklonil jsem se a položil jsem své ruce na ty její, takže jsem zastavil její pohyb. Zabránit jí v tom vyžadovalo veškeré odhodlání, které jsem v sobě měl. Mihotavý stín jejího prsu na blízké zdi mě málem vyřídil.

„Přestaň.“ Hlas mi zakolísal.

Váhavě se stáhla a posadila se na postel vedle mě. Sedl jsem si a sebral jsem deku, aby si ji mohla přitáhnout okolo svého pružného svůdného těla.

„Nerozumím.“ Její oči byly potemnělé a nečitelné.

„Poslal tě sem Apicius, že?“

„Ano.“

Zdvihla hlavu, aby si odhrnula z očí pramen vlasů.

Přál jsem si, aby se ty prsty opět dotýkaly mě. Vší silou jsem se snažil představit si ji oblečenou. Zkoušel jsem myslet na porcování prasat nebo si představit sám sebe, jak stojím v hadí jámě... cokoliv, co by ztlumilo moji touhu.

„Chceš tu být?“

Na vteřinku svráстила obočí – moje otázka ji překvapila. Myslel jsem, že mi řekne, že chce, že bude lhát, protože je tady z Apiciovy vůle a je to její povinnost. Mýlil jsem se.

„Nechci.“

Sklonila se a zdvihla svůj noční oděv. Nebránil jsem jí. Toužil jsem se dotknout křivky její páteře, pocítit pod svými prsty její kůži. Ale než jsem se stihl znovu nadechnout, byla pryč.

Ach, paní Venuše, modlil jsem se k bohyni, prosím nedovol, aby mi vyklouzla.

Následujícího rána při *salutatio* jsem zaujal své místo ve stoje vedle Apiciova křesla. Můj pán mě šťouchl do ruky a zamrkal na mě. Opětoval jsem jeho pohled s rozpačitým úsměvem.

Děkuji Fortuně, že v následující chvíli dorazil první klient. Byl to jeden z Apiciových sousedů, muž s ustupujícími vlasy, o kterém jsem si pamatoval, že vlastní dlouhé řady vinohradů východně od Baiae. Byl jsem za to vyrušený vděčný. Byl jsem tak naštvaný, že bych byl jistě řekl něco, co by vyžadovalo, abych byl potrestán za neposlušnost.

Apicius byl jako patron mecenášem mnoha lidí a každý z nich u něj hledal radu, ochranu, půjčky nebo politické konexe. Za to mu tito klienti, směs *equitů* a plebejců, poskytovali důležitou politickou podporu, informace, zboží nebo drobné služby všeho druhu. Patroni po celé říši se tak každého rána setkávali při *salutatio* se svými klienty, aby s nimi probrali aktuální záležitosti.

Moje první *salutatio* bylo nejjednodušší. Neměl jsem jiné skutečné povinnosti než vše jen sledovat a učit se. Veškerou práci zastával Apiciův tajemník, který mému pánovi připomínal minulost různých klientů, radil mu ohledně rozhodnutí, která by mohla ovlivnit jeho vztahy s dalšími patriciji, a pomáhal mu rozhodnout, komu se dostane místa na lehátku při večerní *ceně*. Čas od času Apiciovi poradil, aby určité klienty požádal o konkrétní službu, jako bylo vyřízení pochůzky, účast v hlasování o návrzích projednávaných místním senátem nebo získání určitých předmětů, které domácnost potřebovala. V některých případech si Apicius se setkáním poradil bez pomoci. Když na

něj přišla řada, mohl každý klient vstoupit a na pět až deset minut – ale ne víc – se s Apiciem setkat.

Ke konci *salutatio* jsem cítil, že mne zmáhá rozsah toho, co se po mně žádá. Apicius odešel do lázně a Sotas dostal chvíli volna. Když jsem si spolu s tajemníkem prohlížel knihy, seděl tam se mnou.

„To skoro vypadá, jako bys byl raději zpátky v kuchyni,“ utahoval si ze mě Sotas.

„Jak může někdo čekat, že tohle všechno udržím v paměti?“ řekl jsem a sesunul jsem se do Apiciova křesíčka.

„Nedělej si starosti,“ řekl mi stárnoucí tajemník a zamžoural, když dopisoval poslední poznámky na voskovou tabulku. „Apicius si přeje, abys mu především radil. Budeš mít tajemníky, jako jsem já, aby si dělali poznámky a dávali ti informace. Potom se sejdem a projdeme spolu, co se událo, a ty rozhodneš, jaké kroky je třeba podniknout.“

Myslel jsem si, že se toho starého muže dotkne, že byl částečně vytlačen ze své role, ale on místo toho cítil úlevu. Ukázalo se, že svou úlohu neměl zrovna v lásce. „Daleko radši zůstanu v pozadí,“ svěřil se mi. Blesklo mi hlavou, že totéž by se možná dalo říct i o mně.

„Po čase je to jednodušší,“ dodával mi odvahy Sotas po tajemníkově odchodu.

„Je to pořád ta stejná asi padesátka lidí a čas od času se s nějakou prosbou objeví některý z Apiciových klientů z jiného města. Velmi brzy se s nimi se všemi seznámíš, stejně jako s jejich vrtochy.“

„Doufám,“ řekl jsem, ale žádnou naději jsem necítil.

„Všechny jsem si je pojmenoval,“ zašeptal mi, zdvihl číši vína, která tu zůstala po Apiciovi, a jediným douškem ji vypil. „Když tvoje povinnosti spočívají v tom, že stojíš celý den Apiciovi po boku, musíš si v tom najít zábavu.“

Sotas se zahleděl napříč atriem, jak si vybavoval, kdo byl na dnešním raním *salutatio*. „Ten první, chlápek s hrozny...“

Podíval jsem se do svého seznamu. „Arvina?“

„Myslíš Krokodýlí tlamu.“

Rozesmál jsem se. Arvina měl ústa plná zubů, které vypadaly trochu moc špičatě na to, aby byly pravé.

Vtipkovali jsme o jménech, dokud za Sotem nepřišel otrok z lázně, aby mu řekl, že se po něm Apicius shání.

„Máš nějaké jméno také pro pána?“ zeptal jsem se ho, když byl na odchodu.

Nikdy jsem neviděl, že by se Sotas tvářil uraženě, ale v té chvíli uražený byl. „Nemám, ať do mne udeří Fides.“

Sledoval jsem, jak odchází, a byl jsem hluboce překvapen hloubkou oddanosti, kterou k Apiciovi cítil. Který otrok měl ke svému pánovi tak velikou úctu?

Po *salutatiu* jsem se vrátil do kuchyně, abych Rúanovi pomohl začít s přípravami na zbytek dne. Zrovna jsem vyřezával květiny a zvířátka k Apicatině *prandiu*, polední přesnídávce, když dovnitř vešla Passia.

Při pohledu na ni jsem zadržel dech, obával jsem se trapné situace, která mohla podle mého očekávání následovat v důsledku setkání z předchozí noci.

Přišla přímo ke stolu, kde jsem pracoval, a stejně jako každý den byla připravena převzít podnos s jídlem. Položil jsem ho před ni. Srdce mi bušilo tak silně, že jsem si byl téměř jist, že ho uslyší.

„Díky, Thrasie.“

V té chvíli se na mě podívala a její tmavé oči se střetly s mými. Bylo to poprvé, kdy vyslovila mé jméno. Potom se otočila k odchodu s podnosem v ruce.

„Počkej! Zapomněla jsi tohle,“ řekl jsem a položil jsem vedle talíře na podnos velkou květinu vyřezanou z ředkvičky.

Usmála se na mě. Byl to malý, ale skutečný úsměv, který jí hrál spíš v očích než na rtech. Pokývla mi hlavou a odešla.

Toho odpoledne před *cenou* jsem zaběhl do Venušina chrámu v centru města a k nohám bohyně jsem položil medový koláček.

O pár dní později mě vzbudil zvuk ženského nářku ve vzdálené části domu. Vyškrábal jsem se z postele a hodil jsem na sebe oblečení. Když jsem došel k místu rozruchu, našel jsem v předsíni před Apiciovou ložnicí Sota a pár dalších strážců, kteří posílali zvědavé otroky zpět po jejich práci. Passia stála v chodbě a její tvář byla ustaraná maska. Sotas mi dal na vědomí, že mám

zrušit *salutatio*, a potom mne poslal pryč. Na vysvětlování měl příliš mnoho práce.

Když jsem se vracel do kuchyně, připojila se ke mně Passia.

Byl jsem překvapený, ale potěšilo mě to. Zeptal jsem se jí, jestli ví, co se stalo.

Přikývla a složila za chůze paže blíž k tělu. „Paní potratila. Je to už třetí dítě, o které přišla.“

V té chvíli jsem porozuměl žalostným výkřikům, které nejspíš nepocházely od Aelie, ale od jejích truchlících otrokyň. O těhotenství své paní jsem neměl ani tušení, ale najednou mi začaly dávat smysl některé zvláštní požadavky na jídlo, které měla v posledních pár týdnech.

Passia si na ochranu před uhranutím odplivla do záhonku s květinami, který lemoval jednu stranu atria. Bylo to silné gesto, které jsem od někoho jako ona nečekal.

„To Popilla. Proklela paní. Vím to. Snaží se Apicia přimět, aby naši paní zapudil, protože mu nedala dědice. Nikdy si nemyslela, že Aelia je pro Apicia dost dobrá. Nikdo není nikdy dostatečně dobrý. Vsadím se, že v některé ze škvír v Popillině rodinné kryptě je nacpaný olovený svitek zaplněný kletbami z nenávisti a odporu vůči lidem v životě jejího syna.“

„Myslíš, že by to udělala?“ Pomyslel jsem na kletby, které létaly mým směrem pokaždé, když jsem měl tu smůlu, že jsem se s ní potkal.

„Věřím tomu z celého svého srdce. Nezná nic jiného než nenávisť.“

„Je zvláštní vidět u matky takovou žárlivost, pokud jde o jejího syna.“

„Její manžel ji nikdy nemiloval.“ Passia si z obočí setřela droboučké korálky letního potu. „Když byl Apicius malý, zoufale se snažil zavděčit se svému otci a ve všech směrech ho napodoboval – včetně odporu k vlastní matce.“

„Takže se to v ní pere,“ uvažoval jsem. „Zoufale touží po Apiciově pozornosti, ale přesto je ochotná udělat cokoli, aby zničila všechno, co její syn miluje.“

Passia přikývla. „Kvůli tomu je jednoduché ji nenávidět. Všechno, co dělá, je temné a zlé a malicherné. Osobně si myslím, že dala svou duši Discordii. Nic si nepřije tolik jako rozvracet všechno, co se týká lidí okolo ní. Je to sobecká a zahořklá žena.“

Každé z Passiiných slov bylo prodchnuté jedem.

„Nenávidíš ji ještě víc než já,“ odvážil jsem se hádat. Žasl jsem nad tím, že se mnou vůbec mluví, a zoufale jsem si přál udržet její pozornost.

„Zabila mou matku,“ řekla Passia tichým hořkým hlasem.

Byl jsem v šoku. Zastavil jsem se a zavedl ji do místnůstky, která sloužila pro podávání snídaně, abychom se vyhnuli zvědavým očím a uším procházejících otroků. „Jak to myslíš, že zabila tvoji matku?“

Passia se odvrátila. Očima klouzala po malovaných zahradních freskách na stěnách. Zdálo se, že přemýšlí, jestli chce pokračovat v hovoru.

„Apiciův otec koupil mne i mou matku, když mi byly tři roky. Vyrůstat v Minturnae s Gavii bylo těžké. Ve skutečnosti tak moc těžké, že se moje matka velmi snažila mě značnou část doby, kdy jsem byla malá, skrývat. Většinu času jsem trávila tím, že jsem uklízela místnosti pro otroky nebo jsem pomáhala na vinicích.“

Obrátila se zpátky ke mně. V očích neměla ani stopu tvrdosti, která v nich zpravidla bývala, když se na mě dívala. „Matka zemřela, když mi bylo šest let, ještě předtím, než převzal vládu nad domem Apicius. Popilla se rozzuřila, že jí má matka nepřinesla správné víno. Nechala ji zbičovat tak krutě, že měla několik zlomených žeber a propíchnuté plíce. Ještě té noci zemřela.“

Cítil jsem smutek, který z ní vyzařoval. Po krátkém a nepřijemném tichu jsem k ní vztáhl ruku, vzal jsem její dlaně a útěšně jsem je stiskl. „Je mi to líto. Kéž ji Pluto a Proserpina ochraňují.“

Dovolila mi, abych ji chvíli držel za ruku, potom se odtáhla. „Je těžké se v myšlenkách vracet do těch časů. Už spoustu let jsem s nikým nemluvila o dětství. Je lepší o takových věcech nepřemýšlet. Nemám ráda tu temnotu, která přichází, když na to myslím.“

Potom odešla. Sledoval jsem, jak se vzdaluje a záhyby žluté tuniky se jí za chůze třepetají okolo nohou.

Má vlastní nenávisť k Popille se zvýšila tisícinásobně.

KAPITOLA 5

„Neopouštěj mě!“ Aelia ležela opřená o tucet polštářů potažených hedvá-
bím. Hlas měla navzdory své slabosti pronikavý, oči zarudlé zármutkem
a její vlasy byly umaštěné a bez života. Od chvíle, kdy přišla o dítě, uplynulo
pět dní a ona byla stále hluboce sklíčená. Její osobní otrokyně Helena se
nemohla dočkat, až ji dostane do lázně, jakmile na to paní bude dost silná.
Toho rána jsem Aelii přinesl trochu vývaru, který měla vypít, ale když jsem
byl na odchodu, Apicius mi přikázal, abych na něj počkal. Šel jsem se posta-
vit ke dveřím k Sotovi a společně jsme tam splývali s pozadím, zatímco Api-
cius přecházel po místnosti a dával jednomu z nových galských otroků pří-
kazy, co sbalit do velké truhly vedle dveří.

„Prosím, manželé. Teď tě potřebuji. Neodjížděj do Říma. Všechna znamení
jsou nepříznivá. Na začátku týdne blesk rozetnul vedví strom na našem ná-
dvoří. A včera přistála na okenním parapetu vrána!“

Apicius pohlédl na svou rozcuchanou manželku a povzdechl si. „Musím.
Jsem v Římě očekáván na významném *conviviu*, které si netroufnu zmeškat.
Fannia pozvala konzula Messalu Corvina. Víš, že chci, aby mne doporučil
Caesaru Augustovi. Tuhle příležitost si nemůžu nechat ujít.“

Pánův nedostatek soucitu mne znepokojoval. Aelii bylo zle už několik
dní a teprve v posledních dvou dnech se začínala opět podobat sama sobě.
Už nebojovala o život, a tak mohla oplakávat ztrátu svého dítěte. Otroci už

uzavírali sázky, jak dlouho bude trvat, než se s ní Apicius rozvede. Potřeboval mužského dědice a zdálo se, že ona mu ho nedokáže dát.

Usadil se vedle ní. „Byl jsem tu pro tebe ve dne v noci,“ pokračoval. „Uzdravuješ se, má lásko, a brzy budeš zase na nohou. Ty sama jsi říkala, že se ti včera v noci zdálo o gazele. Vidíš? Mám v budoucnosti vepsáno svižné cestování. A až se vrátím, bude spousta času pokusit se o další dítě.“

Aelia položila hlavu na Apiciovo rameno a vzlykala, zatímco ji držel v objetí. Byl jsem rád, že jsem zahlédl tuto sice vzácnou, ale citlivou stránku našeho pána.

Apicius ji hladil po vlasech. Jeho šepot byl sotva slyšitelný. „Slibuji, Aelie, že tě nikdy neopustím ani tě nezapudím. Miluju tě a do čtrnácti dnů se vrátím k tobě domů. Jedu, abych jménu Gaviů vydobyl větší slávu a bohatství, což bude ku prospěchu naší rodiny.“

Aelia si hřbetem ruky setřela slzy z tváří.

„Pojďte,“ řekl Apicius mně, Sotovi a otrokům, kteří mu pomáhali s balením. „Měli bychom si pospíšet. Čeká nás dlouhá cesta.“

Když mi došlo, že chtěl, abych zůstal, protože byl rozhodnutý, že ho budu doprovázet i já, zasténal jsem. K mojí nelibosti se zdálo, že od chvíle, kdy jsem přejal povinnosti spojené s ranními *salutatii*, mě chce mít u sebe stále častěji a častěji. Nechtěl jsem opustit Baiae nebo, což bylo podstatnější, Passii. Přál jsem si, aby byl Aeliin sen o gazele prorocký, ale cestování s Apiciem bylo jen málokdy svižné. Apiciův krytý vůz zvaný *carpentum* byl obzvlášť těžký. Všechny čtyři jeho rohové sloupky zdobily sochy a na nich byly zavěšené těžké rudé závěsy. Vůz kvůli jeho váze na otevřené cestě netáhly muly, ale volské spřežení. Kousek před námi mávala rudými a zlatými vlajkami skupina otroků oblečených v šatech jasných barev a odháněla z naší cesty venkovany. Podél vozu jeli ozbrojení strážci, kteří celou skupinu chránili. Cestování s Apiciem bylo vždy působivé martyrium. Byl jsem si jistý, že pojedeme velice pomalu a pro všechny s výjimkou mého pána to bude velice vyčerpávající. Apicius se poveze usazený v *carpentu*, kde bude hrát hry nebo naslouchat poezii z úst klientů, kteří si vždy našli způsob, jak se zadarmo svézt, když cestoval do Říma.

Cesta byla právě taková, jak jsem se obával. Normálně trvala dva dny, nám ale zabrala čtyři. První noc hustě pršelo, takže několik otroků, kteří spali na mokré zemi, ráno dostalo horečku. Druhý den byl dokonce ještě horší.

K přepadení došlo odpoledne, když slunce stálo v nejvyšším bodě. Lupiči se zjevili zdánlivě odnikud, vynořili se na koních za kopci a varovně mávali meči.

„Zastavte *carpentum* a složte zbraně,“ křičel jeden z banditů skrz plátno, které mu krylo celou tvář s výjimkou očí. Podle přízvuku šlo o venkovana, který žil na zadní straně velké hory Vesuv.

Vůz zastavil, ale nikdo ze strážných nesložil zbraň. Otroci, kteří šli pěšky, včetně mě, se ustrašeně shlukli okolo *carpenta*. Apiciovi strážci okolo nás utvořili kruh a jejich podlouhlé obdélníkové štíty vytvořily zeď, za níž jsme měli být v bezpečí.

Apicius prokázal Sotovi laskavost a nechal ho na několik mil sedět v *carpentu*. Když velký otrok vykročil ven z vozu, zaslechl jsem, jak lupič, který stál nejbliž u mě, slyšitelně zalapal po dechu. Sotův zjev byl vždycky impozantní, na cestách však otrok po svém boku neustále nosil monstrózní *spathu*. Šlo o meč, který byl delší než klasický gladius a který používali gladiátoři v aréně. *Spathu* tak ohromnou jako ta, kterou nosil Sotas, jsem do té doby nikdy neviděl – a zdálo se, že totéž platí i o banditech. Apiciovi strážci vytvořili mezeru mezi štíty, aby Sotas mohl projít. Tasený meč držel napřažený před sebou.

„Zopakuj mi, že mám odložit zbraň,“ zahřímal.

Bandité zaváhali a jejich zvířata nervózně přešlapovala na místě. Pak jeden z lupičů bez varování pobídl koně vpřed s úmyslem Sota seknout, až pojede kolem. Nebyl to pohyb profesionálního nájezdníka.

Sotas muži bez námahy uťal ruku. Nešťastníkův meč s rachotem dopadl na zem a při nárazu z něj odpadla useknutá ruka.

„Kdo je další?“ Sotas mířil hrotem svého meče na lupiče.

Dva z nich se okamžitě otočili a odjeli a další dlouho neváhali a následovali jejich příkladu.

„Už jsou pryč?“ Apicius zněl znuděně. Vykoukl mezi záclonami ven.

„Jsou pryč, pane,“ ujistil ho Sotas.

„Výborně. Musíme si teď všichni pospíšet.“

Apicius na nás tvrdě tlačil a nutil nás většinu cesty běžet, dokud jsme nedojeli k další silniční stanici vzdálené pět mil. Najal další vojáky, aby nás doprovodili, ale po nevíтанé návštěvě jsme byli všichni napjatí. Když jsme dorazili do Říma, byli jsme velice unavení – s výjimkou Apicia, který jako by zvláště omládl.

Fannia nás vřele uvítala ve své vile na vrchu Caeliu. Apiciovi klienti nás již opustili – dopravu do Říma si zařídili a Apicia vyhledají znovu až při odjezdu. Apicius propustil většinu otroků do péče Fanniina správce. Také já se Sotem jsme toužili po dočasné úlevě, které se po dobu Apiciova pobytu v Římě dostalo ostatním otrokům, ale místo toho jsme stáli na jedné straně atria, ve kterém si Fannia s Apiciem vyměňovali novinky.

„Trocha medové vody tě občerství.“ Ukázala prstem na núbijskou otrokyni.

Fannia na sobě měla bílou tuniku se smaragdově zelenou *stolou*, jež dávala vyniknout jejím hnědočerveným vlasům. Měla je vyčesané vysoko a její tvář rámovalo přehnané množství pramenů stočených v prstýnky.

Apicius usedl na lenošku naproti své hostitelce. Atriem se nad našimi hlavami dralo dovnitř polední slunce.

„Znovu jsi to tu nechala vymalovat!“ řekl Apicius s nadšením při pohledu na rafinované fresky, které zdobily stěny atria. „Neubíráš se ale tak trochu skandální cestou?“ Posunkem ukázal na vyobrazení Bakcha a jeho nymf ověncených révou. To samé napadlo i mě. Kult Bakcha nebyl přijímán dobře. Caesarovi se nelíbilo, jak bujarými se slavnosti tohoto boha staly.

Její smích se rozezněl po místnosti. „Tvrdím, že svět potřebuje staré dobré bakchanálie!“

„Škoda toho otravného malého dekretu proti nim,“ utahoval si z ní Apicius. Posměšně si odfrkla. „Tak tomu nemusíme říkat bakchanálie, že?“

Apicius se rozesmál.

„Pověz mi o Aelii. Je jí dobře?“

„Ano. Je celá natěšená, že domů přivezu nový nábytek. Seznam, který mi připravila, je sáhodlouhý. Lenošky, stolky a koberce! Musíš nás brzy přijít navštívit. Víím, že se nadšeně pochlubí všemi novými kousky, které se chystám pro náš dům pořídit.“